

Amcheta

(OAMENII SÎNT OAMENI)

PIESĂ ÎN 3 ACTE
DE

AL. VOITIN

PERSONAJELE

IN DISTRIBUȚIA
DE LA PREMIERA PREZENTATĂ
DE TEATRUL NAȚIONAL
„I. L. CARAGIALE“

Regia : Miron Niculescu

AXINTE	(Marcel Anghelescu)
ȘTEFAN	(Gh. Cozorici)
MARIA	(Irina Răchițeanu-Șirianu)
BANU	(Virgil Popovici)
RADA	(Raluca Zamfirescu)
FLORICA	(Eugenia Popovici)
SPIRU	(Al. Giugaru)
YVONNE	(Dina Cocea)
BÎRSAN	(Gabriel Dănciulescu)
CHIRILĂ	(Petre Pătrașcu)
SECRETARA	(Viorica Vrioni)

Ultima parte din trilogia dramatică Oamenii în luptă, care cuprinde piesele Oameni care tac (vezi „Teatrul“, nr. 10/1960) și Oamenii înving (vezi „Teatrul“, nr. 11/1961).

A C T U L I

O încăpere mare, camera de toată ziua a unei vile în stil rustic. Din elementele decorului se vede că aici s-a instalat o gospodărie țărănească. În fund, ferestre și o altă încăpere care se pierde în întineric. Ieșiri laterale.

Lumina urmărește silueta lui Ștefan, care vine în fața scenei.

ȘTEFAN (*va purta tot timpul un costum de culoare neutră*): În această casă au fost împușcați doi bărbați: bătrînul Chirilă și Mihai Birsan, un bărbat tînăr. Faptul s-a petrecut la 11 iunie 1948... 11 iunie 1948... Ziua naționalizării... Sînt cel care a anchetat cele săvîrșite aici. Așa a fost necesar. Veți vedea de ce... Mă numesc Ștefan. Mai exact, Ștefan Șt. Ștefan. De trei ori același nume. Cam monoton. Dar, m-am deprins... N-am fost numai anchetatorul dramei de aici. Viața mea s-a împletit la un moment dat cu această întîmplare...

(Pășește spre o latură a scenei unde un element de decor sugerează un colț de grădină. Rada stă în așteptare.)

Ce departe îmi părea timpul cînd dragostea mea pentru Rada era limpede și liniștită... Dar nu trecuseră mai mult de cîteva seri... Mă aștepta Rada. Rada: prietenul, iubita și soția mea... Întîrziaseam, prins de treburi... Eram fericit...

(Se apropie de Rada, se așază lîngă ea și-și joacă degetele în părul ei. În tăcere, Rada rupe petalele unei flori.)

Iartă-mă.

RADA : Îmi place să te aștept.

ȘTEFAN : Ce spune floarea ?

RADA : Mă iubește !

ȘTEFAN : Sînt înțeles cu toate florile.

RADA : O mulțime mi-au spus : nu.

ȘTEFAN : Poate le-ai întrebato cu tonul tău sever de profesoară și secretară de tineret... Unele s-au intimidat și au încurcat răspunsul : te iubesc, te iubesc, te iubesc.

RADA (*cald, simplu*) : Ești sigur ?

ȘTEFAN : De tot și pentru totdeauna. Încurc eu unele răspunsuri, dar pe acesta nu, tovarășă secretară și profesoară.

RADA : Dragule...

ȘTEFAN (*scofînd din buzunar o floare*): N-am nici un pic de imaginație. N-am găsit să-ți aduc altceva decît tot o floare.

RADA : Ai chinuit-o în buzunar.

ȘTEFAN (*zîmbind*): Am ținut-o la căldură.

RADA : Și la întineric.

ȘTEFAN : Ai dreptate. Am tănuțit-o. Sînt poate prea discret. Dar nu uita : sînt totuși un soț cumplit de îndrăgostit.

RADA : Ești bun și-mi ești drag. (*Se ridică.*) Hai, iubitul meu romantic.

Sîntem doi bătrîni căsătoriți și avem și noi o casă.

(Dispare decorul scenei dintre Rada și Ștefan. Ies amîndoi.)

ȘTEFAN *(în fața scenei)*: Eram fericit. Și, deodată, toate s-au tulburat, și cele petrecute în această casă mi-au răvășit sufletul și gîndurile... O înțimplare cum au fost și altele, cu oameni și neoameni — cei buni și cei răi... Vor spune unii: nu-i nimeni numai bun și nu-i nimeni numai rău. E adevărat, dar tot adevărat este că în luptă e bun numai cel care apără o cauză dreaptă. Gîndiți-vă și judecați!... Înțimplarea nu-i nici ciudată și nici misterioasă. Am știut de la început dincotro au pornit gloanțele. La fel veți ști și dumneavoastră... Și totuși, cred că merită să vă povestesc. *(Măcînd cu un gest trecerea la o altă idee.)* Să vă prezint pe cei care au luat parte la cele petrecute aici. Orice anchetă începe cu așa-zisul interogator de identificare... *(Aduce, către față, o masă și cîteva scaune — care fac parte din mobilierul decorului —, desface cîteva flori, le pune într-un vas pe care îl așază pe masă; apoi, cu voce mai ridicată, spre fundul încăperii.)* Chirilă Florica! *(Către spectatori.)* E soția lui Chirilă, care a fost găsit omorît aici.

FLORICA *(femeie tînără, amestec de țărancă și orășeancă, cu cochetărie specifică; legată la cap cu o basma neagră, intră cu o poză smerită)*: M-ați chemat.

ȘTEFAN: Da. Stai jos... Chirilă Florica?!

FLORICA: Da.

ȘTEFAN: Cîți ani ai?

FLORICA: Douăzeci și... nouă. *(Ușor plîns prefăcut.)*

ȘTEFAN: Ei, lasă... Chirilă cîți ani avea?

FLORICA: Spunea... 58. Da' eu cred mai mult!

ȘTEFAN *(cu zîmbet)*: Și de ce crezi?

FLORICA *(dezghețîndu-se)*: Acuși trei ani, cînd ne-am luat, tot 58 spunea. Și de atunci, la fel.

ȘTEFAN: Ce avere ai?

FLORICA: Eu?! M-a ferit Dumnezeu. Am fost fată săracă. Îl luam eu altfel pe Chirilă?!

ȘTEFAN: Dar Chirilă?

FLORICA: Înainte stătea bine. Da', pîn' să mă mărit cu el, și-a împărțit averea la copii. Îs o droaie întregă.

El n-a rămas cu cine știe ce.

ȘTEFAN: Cam cît?

FLORICA: Să tot fie vreo zece hectare. Da' nu-i tot bun.

ȘTEFAN: Tot te-ai ales cu ceva!

FLORICA: Mi-e să nu mă aleg cu judecăți. Că-i știu eu pe-ai lui. N-au să mă lase cu una, cu două. Cînd m-a luat, Chirilă spunea că-mi pune ceva și pe numele meu. Vorbă a rămas.

ȘTEFAN: Și casa asta?

FLORICA: Se cheamă că a cumpărat-o răposatul acu' mai în urmă.

ȘTEFAN: De ce spui „se cheamă că a cumpărat-o“?

FLORICA *(evitînd răspunsul)*: Ce știu eu?!

ȘTEFAN: Lasă că știi. N-ai spus așa fără rost. Ori a cumpărat-o, ori n-a cumpărat-o! Doar ești fată deșteaptă. Nu?

FLORICA *(ciștigată)*: De cumpărat, a cumpărat-o, dar ce socoteală o fi, nu știu.

ȘTEFAN: Ce socoteală?

FLORICA: Mă gîndeam la domnu' Stamate.

ȘTEFAN: La Stamate?!

FLORICA: Da, la el. Noi, cînd ne-am mutat aici, l-am găsit pe dumnealui în casă. Era el chiriaș... dar ca un cui. Se purta de parcă el ar fi fost stăpîn. L-am întrebat eu pe Chirilă. Dar n-am scos nimic. Chirilă era ascuns tare...

ȘTEFAN: Ați avut cu Stamate certuri, discuții?

FLORICA: Cu răposatul se avea desul de bine. *(Mironosiță.)* Eu, ca femeie... știți...

ȘTEFAN *(îndemnînd-o)*: Dacă tot ai început...

FLORICA: Aveți dreptate, tot v-am spus... Știți... se cam învîrtea dumnealui pe lîngă mine.

ȘTEFAN: Asta era?!

FLORICA: Eu sînt femeie cinstită... Lui domnu' Stamate, așa cum e, îi ardea de craiicuri... Și de hodrog... eram eu sătulă de-al meu...

ȘTEFAN: Și cu familia Birsan cum te înțelegeai?

FLORICA: Dînsa e o țifnă. Nu-i ajungi nici cu prăjina la nas. El însă, n-am ce zice. A fost tare cumsecade.. Și frumușel... Să pici... Da' serios. Îl ținea tare din scurt cocoșneața dumnealui. Păcat de el. Chirilă al meu, barem, Dumnezeu să-l ierte, își trăise traiul și-și mîncase mălaiul. *(Din nou, ușor plîns prefăcut.)*

ȘTEFAN: Ei, lasă, nu te mai omorî cu jelitul... Deocamdată, poți pleca. Te mai chem. Voi mai avea nevoie de

dumneata. (În timp ce Florica iese. Spre fund.) Să între Stamate! (Către spectatori.) Care, de fapt, nu e Stamate. Veți vedea.

SPIRU (apare, ploconindu-se): Să trăiți!
ȘTEFAN (indicându-i scaunul): Ia loc, te rog.

SPIRU (așezându-se): La ordin, să trăiți! (Văzând că Ștefan rămâne în picioare, se ridică.) După dumneavoastră, vă rog... Se poate ?!

ȘTEFAN: Stai jos!

SPIRU (reazăzându-se): Dacă spuneți dumneavoastră...

ȘTEFAN: La ce te-ai fixat? La Spiru sau la Stamate?

SPIRU: De fapt, să vedeți dumneavoastră, pe bunicul meu îl chema Stamate... Stamate Spiru. Vrednic om. Cavaf de lux. Om muncitor... În privința asta, stau bine...

ȘTEFAN: E mort, probabil?

SPIRU: Da, de mult.

ȘTEFAN: Atunci, să-l lăsăm în pace. Spiru sau Stamate?

SPIRU: Spiru, ce mai...?

ȘTEFAN: Ocupația?

SPIRU: Deocamdată, fără.

ȘTEFAN: Înainte ce făcea?

SPIRU: Am fost în poliție.

ȘTEFAN: Comisar-șef al Serviciului de Siguranță ?!

SPIRU: Puțin. Aproape tot timpul am fost la judiciar și, pînă în patruzeci și patru, am avut ceva ani de serviciu... La judiciar, știți dumneavoastră: hoții, găinării, drept comun. Nimic politic.

ȘTEFAN: Și la Siguranță?

SPIRU: Cum v-am spus. Nimica toată. În total, nici patru ani. Se poate controla. Și, cit am fost acolo, m-am purtat ca un înger.

ȘTEFAN: Sînt informat. Dacă nu mă înșel, în timpul războiului, dumneata ai instrumentat procesul de la Arsenal, de la Depou... Cazul tipografiei ?!

SPIRU: Vă rog să mă credeți, n-am avut nici un amestec. Toate cazurile de care vorbiți au fost cercetate direct de inspectorii de la Siguranța generală. Eu am fost dat deoparte. Sînt cristal. Am ajutat o mulțime de lume. Din cauza asta am avut și neplăceri cu șefii mei. Pot aduce oricîți martori poftiți. Am fost totdeauna un democrat convins. În privința asta, dorm liniștit.

ȘTEFAN: Atunci de ce ți-ai confecționat o altă identitate?

SPIRU: Asta-i greșeala mea. E singurul fapt ce mi se poate imputa. Înțeleg să trag toate consecințele.

ȘTEFAN: De ce ți-ai schimbat numele și de ce te-ai ascuns?

SPIRU: Așa... Să treacă valul.

ȘTEFAN: Care val?

SPIRU: Primul. Cînd ai fost în poliție, oricît bine ai fi făcut, tot se mai găsește cine să te dușmănească. Așa că, m-am gîndit ca, un timp, să mă dau la fund. Dacă te prinde primul val, te ia. Pe urmă, se domolește. Recunosc cîstit. Dar de democrat, am fost totdeauna un democrat convins.

ȘTEFAN: Ce avere ai?

SPIRU: Nimic.

ȘTEFAN: Casa asta și via mi se pare că au fost ale dumitale?

SPIRU: Au fost. Le-am vîndut lui Chirilă încă din '45. Cu act în regulă. Eu înțeleg vremurile. Am un cap și două brațe? Mi-ajunge. Am mai avut ceva pămînt și un apartament în oraș. Modest. Am lichidat însă tot. Nu-mi mai trebuie avere. Sărac și curat.

ȘTEFAN (cu gest de concediere): Deocamdată atît.

SPIRU (ridicîndu-se): Ce nenorocire, domnule! O crimă și o sinucidere. Asta-i. Am avut și eu, pe vremuri, un caz ca ăsta. Mare ghinion că m-am nimerit pe aici.

ȘTEFAN: După cite știu, locuiai la Chirilă.

SPIRU: Și da, și nu.

ȘTEFAN: Ori da, ori nu!

SPIRU: Să vă explic.

ȘTEFAN: Ia loc, te rog.

SPIRU (reazăzându-se): Să trăiți! Din cînd în cînd, treceam pe-aici. Rar însă. Foarte rar. Cînd i-am vîndut casa lui Chirilă, am convenit cu el să-mi rezerve o cămăruță în curte. Lîngă grajd. Mi-am aranjat și eu acolo un culcuș modest. Anii ăștia am stat și eu ba pe la un neam, ba pe la un prieten... Pînă trece...

ȘTEFAN: Valul!

SPIRU: Da. Ce să-i faci ?! Cînd stai pe la alții incomodezi, așa că, din timp în timp, mă mai oploșam și eu pe aici. Să mai răsuflă ceilalți de mine. Ceasul rău că m-am nimerit să fiu aici cînd a fost toată tărășenia asta. Ghinionul și mai mare l-am avut în gară. Cînd m-a recunoscut ăla.

ȘTEFAN: În gară nu ai avut nici un ghinion. Erai urmărit.

SPIRU (holbindu-se a mirare): Da ?!

ȘTEFAN: Da!

SPIRU (revenîndu-și): Bine, cel puțin, că s-a întîmplat în așa fel ca

să fiu în afara oricărei bănuiei. Să vă spun sincer, dacă reușeam să mă topesc de aici, era și mai bine.

ȘTEFAN : Scăpai de val.

SPIRU : Care val ?

ȘTEFAN : Primul !

SPIRU (*slugarnic*): Bună. Pentru dumneavoastră, ori cu martorul Stamate... (*arătându-se*), eu adică, ori fără, cazul e la fel de limpede. Birsan a tras în Chirilă și apoi s-a sinucis.

ȘTEFAN (*cu gest de încheiere*): Atît deocamdată.

SPIRU (*ridicîndu-se*): Am înțeles. Să trăiți ! (*Iese.*)

ȘTEFAN (*în fața scenei*): Spiru are dreptate : cu el sau fără el, cazul e limpede. Să-i vedem și pe ceilalți. (*Spre fund.*) Să între Yvonne Birsan.

YVONNE (*în rochie albă, își marchează doliul prin mănuși, pantofi negri și un fular negru purtat pe braț; intrînd, își oprește privirea într-un ungher al camerei*): De ce a fost nevoie să ne aduceți tocmai aici ?

ȘTEFAN : Recunosc că e neplăcut.

YVONNE (*cu o grimasă*): Oribil. (*Arătînd.*) Aici era. Alături de Chirilă.

ȘTEFAN (*oferindu-i un scaun*): V-am găsit destul de greu.

YVONNE : Am plecat după două zile. N-am mai suportat să rămîn în casa asta. M-am plictisit de morți și de nenorociri.

ȘTEFAN : Cîteva întrebări, doamnă... Birsan...

YVONNE : Să vă precizez ceva : nu sînt și n-am fost niciodată doamna Birsan !

ȘTEFAN : Știam, a fost o scăpare din partea mea. (*Explicativ.*) Treceți aici drept soția lui.

YVONNE : Mihai ar fi vrut să ne căsătorim. Eu nu. Oamenii au însă prejudecăți pe care, cîteodată, trebuie să le menajezi. Mi-a convenit, stînd aici, să trec drept doamna Birsan. Cred că înțelegeți.

ȘTEFAN : Acesta e deci motivul ?

YVONNE (*gest de confirmare ; plîns ușor*): Cred că voi putea să-i văd mormîntul...

ȘTEFAN : În privința asta puteți fi liniștită. Mă scuzați... Încă o întrebare : cînd și în ce împrejurări v-ați mutat aici, în această casă ?

YVONNE : L-am reîntîlnit pe Mihai vara trecută. Ieșise de curînd din închisoare. Își executase pedeapsa. A reușit să obțină un post conve-

nabil la moara din apropiere. Eu o duceam destul de greu. El cîștiga bine și era un bărbat agreabil. Am reluat vechea noastră prietenie și am acceptat să locuim împreună aici, la Chirilă. Casa e bună. În oraș se găsea greu o locuință convenabilă și aceasta e foarte aproape de moara unde lucra Mihai.

ȘTEFAN : Sint informat că aici, în curte, într-un fost grajd și într-o magazie, a fost un adevărat depozit de făină și ulei. Îmi puteți spune ceva despre asta ?

YVONNE : Nimic.

ȘTEFAN : Ați stat aici... Birsan lucra la moară...

YVONNE : O doamnă nu se amestecă niciodată în treburile bărbaților.

ȘTEFAN (*cu înclinare ; rar*): Mulțumesc, doamnă.

YVONNE : Pot pleca ?

ȘTEFAN (*același*): Da, doamnă și veți mai aștepta. (*În timp ce Yvonne iese, trece în fața scenei ; către spectatori.*) Doamna e o boieroaică autentică. Convorbirile cu astfel de persoane sînt întotdeauna instructive. Ați auzit ? (*Imitînd.*) „O doamnă nu se amestecă în treburile bărbaților... De văzut dacă-i chiar așa... Să continuăm : urmează profesorul doctor Banu. Profesorul Banu a militat activ împotriva fascismului. Soția mea, și eu, de asemenea, sîntem foarte legați de el... (*Spre fund.*) Să poftescăul tovarășul doctor Banu... E sentimental și generos, și, fiindcă nu vrea să arate, e ceremonios și încearcă să pară sever... Bună ziua, tovarășe profesor. (*Își dau mina.*) Iertați-mă că v-am deranjat.

BANU : Nu-i nimic.

ȘTEFAN : Vă rog să luați loc.

BANU (*așezîndu-se*): Mulțumesc.

ȘTEFAN : Pentru început, o mică formalitate.

BANU : Dacă e necesar...

ȘTEFAN : Datele personale nu vi le mai cer. Le cunosc. Numai asupra vîrstei nu sînt sigur. 60 ?

BANU : De fapt, oamenii au și o vîrstă fiziologică. Eu m-am hotărît să mă opresc. Am mult de lucru și asta nu mă lasă să îmbătrînesc.

ȘTEFAN : Deci, 60 ? !

BANU : Pune 64.

ȘTEFAN (*zîmbînd*): Am notat. Am primit raportul expertizei medico-judiciare.

BANU (*evaziv*): Au specialiști buni la institutul lor.

ȘTEFAN : Am să vă dau raportul.

BANU (*indiferent*): Interesant ?

ȘTEFAN: Știu eu?! În privința lui Chirilă, concluziile sînt categorice: omor. În privința lui Bîrsan, sînt deschise amîndouă posibilitățile. Poate fi și omor, poate fi și sinucidere. Glonțul a fost tras de aproape. Aș vrea, dacă se poate, să cunosc și părerea dumneavoastră.

BANU: Dacă e necesar, vă stau la dispoziție. Nu sînt însă prea competent. Eu, ca anatomist...

ȘTEFAN: Oricum, am să vă rog să-l vedeți.

BANU: Desigur, dacă ești de părere...

ȘTEFAN (*ridicîndu-se*): Va trebui să mai vorbesc cu dumneavoastră. Deocamdată, vă rog să mai așteptați. Voi căuta să nu vă iau prea mult timp.

BANU: Îți mulțumesc. Cel puțin dacă s-ar lămuri toate.

ȘTEFAN: Se vor lămuri.

BANU (*plecînd*): Bună ziua.

ȘTEFAN: Vă salut, tovarășe profesor... (*Către spectatori.*) Va intra Maria Iliescu. În orașul nostru o cunosc toți. Puțini știu însă că o cheamă Iliescu. Aproape uitasem și eu. O iubim. Pentru noi toți ea este tovarășa Maria. Simplu: tovarășa Maria. Am cunoscut-o în împrejurări grele, în timpul războiului, dar parcă aș cunoaște-o dintotdeauna. A fost țesătoare, a luptat cu arma în mînă împotriva fascismului, iar acum are o muncă politică și o poți găsi acolo unde e greu. „La descurcatul itelor“, cum spune ea. Are inima caldă și limba ascuțită. Vă veți convinge. (*Spre fund.*) Să vină Maria Iliescu.

MARIA (*intrînd*): Noroc, Ștefan!

ȘTEFAN: Noroc, Maria.

MARIA (*așezîndu-se*): De ce-o fi trebuind să ne cari pînă aici?! Să mă tai, și tot nu pricep.

ȘTEFAN: Nu-i prea departe.

MARIA: Crezi că, dacă mă chemai la birou, ți-aș fi spus altceva decît aici?

ȘTEFAN (*gest de protest*): Cum aș crede?!...

MARIA: Atunci ?

ȘTEFAN: De obicei, cercetările la fața locului dau rezultate bune.

MARIA: Ori aici, ori acolo, cine are de mințit, minte, și cine nu, nu.

ȘTEFAN: E adevărat, dar se pare că la fața locului reacțiile sînt mai directe și poți observa mai multe.

MARIA: Numai să știi să vezi bine.

ȘTEFAN (*afectînd un ton oficial*): Cîți ani ai, Maria Iliescu?

MARIA (*amuzată*): Iaca bună, pentru asta m-ai chemat?!

ȘTEFAN: Pentru asta și pentru altele.

Trebuie să completez formularul ăsta.

MARIA: 38, la toamnă. Pune 37, ca să nu mă îmbătrînesc singură.

ȘTEFAN (*scriînd*): Alte date nu-ți mai cer... Le știu. (*Ridicînd ochii, arată încăperea.*) Ei, ce crezi despre toate astea? Cîteodată, un ochi de femeie vede mai bine...

MARIA: Șobolani!

ȘTEFAN: Ce vrei să spui?

MARIA: Ca șobolanii s-au aciuat la moară. Dau țircoale și mușcă.. Ce să cred?! Ca Bîrsan să-l fi ucis pe Chirilă, aș crede. Dar ca el să se fi împușcat, nu. După cum îl știu, Bîrsan ar fi fugit. Aici e altă mînă... Dar tu, ce crezi?

ȘTEFAN: Asta-i mai puțin important. Important este să pot devedi ceea ce cred. Fără probe, orice aș crede e lipsit de valoare.

MARIA: Descurci tu itele, n-am grijă...

ȘTEFAN: Sper. „Ite încurcate.“ Și le-ați mai încilcit și voi puțin.

MARIA (*ton de scuză*): Nimeni nu-i ferit de greșală. Oamenii sînt oameni...

ȘTEFAN: Asta o poate spune și dușmanul.

MARIA: Da, numai că el rămîne tot neom.

ȘTEFAN (*gînditor*): Oamenii și neoamenii... Mulțumesc, Maria... (*Ridicîndu-se.*) Te-aș ruga să mai aștepți.

MARIA: Bine, Ștefan, dar nu prea mult. Mă așteaptă și pe mine „comiteturile“ mele. E mult de lucru. (*Iese.*)

ȘTEFAN (*în fața scenei*): Va intra Rada. O cunoașteți. Pe Rada o iubeam de mult. Ea însă n-a știut. Iubea pe altul. L-a iubit pe Mihai Bîrsan. Chiar pe Mihai Bîrsan, despre care am datoria să stabilesc dacă e ucigaș sau victimă. Rada a suferit mult din cauza lui. Poate suferă și acum. M-am întrebat adesea: poate uita o femeie primul bărbat pe care l-a iubit? În sfîrșit... asta-i altceva... Și totuși, îmi pun mereu întrebarea... E soția mea de aproape un an... (*Spre fund.*) Să între Rada Ștefan! (*Cu emoție.*) Cînd ne-am căsătorit, eram pe patul unui spital. Fusesem grav rănit într-o acțiune de urmărire a unui grup de fugari. Eram între viață și moarte. Rada m-a îngrijit. (*Gîndind cu voce tare.*) N-ar fi trebuit... Iertați-mă... (*Cu ușor ton ironic.*) E greu să-ți interoghezi soția. De obicei, ele ne interoghează pe noi...

RADA: M-ai chemat, Ștefan.

ȘTEFAN: Da, Rada, n-am încotro.

ȘTEFAN (incurcat) : Mi-e greu... Vezi tu...
RADA : Înțeleg. N-am să-ți ascund nimic. Nici gândurile.

RADA : Știi.

ȘTEFAN (incurcat) : Mi-e greu... Vezi tu...

RADA : Înțeleg. N-am să-ți ascund nimic. Nici gândurile.

ȘTEFAN : Suferi, Rada ?

RADA : Da.

ȘTEFAN (cu amărăciune) : L-ai iubit mult !

RADA : Doar știi... Asta a fost de mult. Parcă nici n-am fost eu. Aceea care l-a iubit e alta decât mine.

ȘTEFAN : Te cred. Nu pot să nu te cred. Și, totuși... Totuși, tu suferi pentru el.

RADA : Îmi pare rău că a sfințit așa. Nespuse de rău. Gîndește-te. Ar fi nefiresc să fie altfel... Și sufăr pentru tine. Mult.

ȘTEFAN : Nu ai pentru ce !

RADA : Am. Și trebuie să mai vorbim despre toate...

ȘTEFAN : Ai să-mi spui altă dată.

RADA : Atîta doar să știi...

ȘTEFAN (tăind-o) : Te rog, Rada ! Nimic acum și nimic aici.

RADA : Bine.

ȘTEFAN : Voi mai avea nevoie de tine. După aceea, vei putea pleca.

RADA : Te aștept. Aș vrea să plecăm împreună. (Iese.)

Intuneric

ȘTEFAN (în fața scenei) : I-am cercețat pe toți și acum e timpul să-mi încep firul povestirii. Când faci o anchetă, deseori se întâmplă să afli despre un fapt petrecut de curînd, înaintea altuia, întîmplat mult mai înainte. De aceea, ordinea prezentării mele nu poate fi totdeauna cronologică. (Se uită la ceas.) E târziu, voi relata doar esențialul... Cele ce urmează s-au petrecut într-una din primele seri din iunie 1948, cu o săptămîină înainte de împușcarea lui Bîrsan și Chirilă. (Iese.)

(Intuneric și bătaia unui ceasornic care marchează scurgerea timpului. Apoi, în primul plan al scenei, un panou și câteva elemente de mobilier schițează un birou oficial în care lucrează Axinte. În penumbra scenei, încăperea din casa lui Chirilă.)

SECRETARA (intrînd) : A venit tovarășul profesor Banu.

AXINTE : Roagă-l să intre.

BANU : Bună seara, tovarășe Axinte.

AXINTE (întîmpinîndu-l) : Bună seara, tovarășe profesor. (Îi face semn să se așeze.)

BANU (așezîndu-se) : Mulțumesc.

AXINTE : Am lipsit două zile.

BANU : Știu. Te-am căutat mereu, tovarășe Axinte. Trebuia să te văd urgent. De asta te deranjez atît de târziu.

AXINTE : Nu mă deranjați deloc. Vizitele dumneavoastră îmi fac totdeauna plăcere...

BANU : E ceva cu totul deosebit.

AXINTE : Ce s-a întîmplat, tovarășe profesor ?

BANU (tacticos) : Aseară, mă întorceam de la Facultate. Era aproape 11. Avusesem o ședință de catedră, care a ținut mult. Eram cu unul din asistenții mei. Puțin înainte de a face colțul spre Strada Mare, m-am auzit strîgat de un tînăr care alerga după noi. Ne-a spus că, în apropiere, e un om care trage să moară. Am mers cît am putut de repede și, într-adevăr, pe maidanul din stînga pieții, l-am găsit. Nu vă mai spun, întuneric beznă...

AXINTE : Rănila războiului se vindecă greu. (Nerăbdător.) Continuați, vă rog.

BANU : Omul era înjunghiat. A murit la cîteva clipe după sosirea noastră.

AXINTE : În mijlocul orașului, ihm... BANU : Esențialul nu l-am spus încă.

Înainte de a muri, omul a spus cîteva cuvinte. Le-am auzit numai eu. Mă aplecasem să-i ascult respirația. N-am deslușit decît două cuvinte : moară... Bîrsan...

AXINTE : Foarte interesant și foarte important.

BANU : Au venit apoi autoritățile, iar noi, eu și asistentul, am plecat.

AXINTE : Era bine să-l fi încunostiințat imediat pe Ștefan.

BANU : M-am gîndit, dar am renunțat. Auzisem că Mihai Bîrsan lucrează acum la o moară. Am făcut o legătură între el și cuvintele muribundului. Rada e acum soția lui Ștefan. Totul mi-a părut complicat, hazardat și, oricum, nepotrivit ca să-i spun chiar lui Ștefan. Am preferat să te aștept.

AXINTE (blajin) : N-ar fi fost rău dacă spuneai altcuiva de aici. Timpul e foarte prețios în astfel de cazuri.

BANU (ușor vexat) : Nu m-am gîndit. Ce consider important, mie îmi place să discut direct cu dumneata.

AXINTE : Va trebui să-l informăm și pe Ștefan. El e șeful autorității competente. (Sună.)

BANU : Evident. Eu am socotit necesar însă ca dumneata să fii primul care să afli.

AXINTE (Secretarei, care a intrat) : Caută-l pe tovarășul Ștefan. Dacă poate, roagă-l să vină.

SECRETARA : E aici. A aflat că v-ați întors și așteaptă să vă vorbească. Are ceva urgent.

AXINTE : Să intre.

SECRETARA (la intrare) : Poftiți, vă rog.

ȘTEFAN : Bună seara.

AXINTE : Bună seara, Ștefan.

BANU : Bună seara.

AXINTE (gest de invitație la ședere) : Ce e cu omul care a fost înjunghiat aseară ?

ȘTEFAN : E un funcționar de la „Moara comercială“.

AXINTE : Mihai Bîrsan lucrează tot acolo ?

ȘTEFAN (surprins) : După cîte știu, da...

AXINTE : Întîmplător, tovarășul profesor Banu a fost chemat să dea ajutor muribundului...

ȘTEFAN : Am fost informat. (Lui Banu.) Mi s-a spus că orice ajutor era inutil.

AXINTE: Bietului om i-a fost inutilă prezența tovarășului profesor. În schimb, poate ne va fi nouă de folos. (*Lui Banu.*) Vă rog să-i spuneți, tovarășe profesor.

BANU (*lui Ștefan*): Înainte de a muri, omul a spus ceva din care n-am înțeles decât două cuvinte: Bîrsan și moară.

(*O clipă de tăcere.*)

AXINTE (*lui Ștefan*): Cine se ocupă de cazul ăsta?

ȘTEFAN: L-am dat unuia dintre cei mai buni oameni pe care îi am.

AXINTE: Ți-aș propune să-l cercetezi chiar tu.

ȘTEFAN: Dar...

AXINTE: Știu că ai multe argumente să nu-mi primești propunerea...

ȘTEFAN: N-am nici timp și nici nu e uzitat ca, avînd funcția pe care o am, să fac personal anchete.

AXINTE: Multe n-au fost uzitate pînă la noi, și noi le facem. (*Accentuînd.*) Și e bine, și trebuie să le facem. În privința timpului nu e nici o problemă. Are cine să te înlocuiască pînă lămurești tu acest caz.

ȘTEFAN: Sint ostaș de meserie. Și n-am făcut niciodată singur o anchetă judiciară.

AXINTE: Cu atît mai bine. Dacă ai să faci chiar tu ancheta, vei cîștiga experiență și ai să știi și mai bine ce să ceri de la alții.

ȘTEFAN: Poate... În sfîrșit... Deși, în cazul ăsta, e încă nu văd motivele.

AXINTE: Dragă Ștefan, moara macină și făina zboară la bursa neagră. Speculanții se îmbogățesc, și oamenii n-au pîine cîtă le trebuie. Povestea asta durează de mult. Noi n-am fost încă în stare să-i punem capăt. Între toate acestea și asasinatul de ieri este o legătură. Trebuie să dăm de ea. Cred că e un motiv destul de puternic. Mai gîndește-te și ai să mai găsești și altele. (*Lui Banu.*) Am dreptate, tovarășe profesor?

BANU: Ai, tovarășe Axinte. Și ai avut dreptate și în privința mea. Ar fi trebuit să-i spun încă de-aseară lui Ștefan.

ȘTEFAN: M-ați convins.

AXINTE: Îmi pare bine. E tîrziu. (*Se ridică.*) Mergem? (*Lui Ștefan.*) Informează-te și treci mîine dimineață pe-aici.

(*Les toți.*)

Intuneric

ȘTEFAN (*în fața scenei*): Acum, știți cum de am făcut chiar eu cercetările... A doua zi, dimineața, știam că cel ucis era un fost perceptor, un personaj foarte dubios. Lucra la moară de puțină vreme și fusese angajat chiar de Mihai Bîrsan. Am aflat că, în ziua ce a urmat omorului, din zori și pînă în noapte, un camion a tot intrat și a tot ieșit din curtea lui Chirilă. Mihai Bîrsan și presurusa lui soție erau plecați din oraș cu o zi înainte de a se săvîrși omorul. Alibiul lui Bîrsan era perfect, iar ucigașul nu lăsase nici un fel de urmă... Nimeni nu știa nimic... Greu... Se părea că singura soluție posibilă e închiderea dosarului... Clasat, autor necunoscut... Tovarășul Axinte avea însă dreptate: între toate faptele era o legătură... Ultimele cuvinte ale celui ucis m-au hotărît cum să încep cercetările. Am dispus verificarea tuturor scriptelor și registrelor de la moară. Urmările acestei măsuri le-am aflat din depozițiile celor pe care vi i-am prezentat.

(*Intuneric, bătaia ceasornicului, după care decorul încăperii din casa lui Chirilă.*)

FLORICA (*cîntă în timp ce gospodărește*):

Valeu, Doamne, am obosit
De un pîrdalnic de iubit,
Că iubitul' are un dar
De-i și dulce și amar...

(*Nu-l observă pe Spiru, care intră tiptil și o prinde de talie.*) Ptiu, stuchi-te-ar mîțele! M-ai băgat în toate boalele. (*Se smulge.*)

SPIRU (*insistent*): Stai, Floricico, doar nu-ți fac nimica.

FLORICA (*desprinzîndu-se; ironic*): Păi, asta-i! Mă stîrnești și mă zădărești de pomana naibii. (*Se dichisește.*)

SPIRU: La noapte, după ce-ți adoarme hodorogul, să vii neapărat.

FLORICA: Nu vin.

SPIRU: Vino, Floricel. Nu fi proastă.

FLORICA: Parcă aseară n-am venit?! (*Cu strîmbătură.*) Și?!

SPIRU: Ei, lasă și tu. Eram frînt de alaltăieri. M-am spetit cu sacii și cu bidioanele alea pînă le-am văzut duse de-aici.

FLORICA: Mai mult ai comandat. Ce, nu te-am văzut?! Chirilă a dus greul.

SPIRU: Dar drumurile? Dar descăr-catul? Nouă camioane, singur, singurel. Ce-i, jucărie?! Și azi mă dor toate ciolanele.

FLORICA : Dacă te dor ciolanele, atunci ce să mai viu ?

SPIRU (*asaltînd-o*) : Mă, Florică năzuroasă.

FLORICA : Zău, domnu' Stamate, lasă-mă în pace... Acuși pică Chirilă și dă peste noi.

SPIRU (*retrăgîndu-se*) : Vii ?

FLORICA : Nu știu. (*Ascultînd.*) Parcă-i poarta. Trebuie să fie Chirilă. (*Privește pe gem.*) Nu-i el. E domnu' Mihai.

BÎRSAN (*din ușă, lui Spiru*) : Bine că ești acasă.

SPIRU : Ceva nou ?

BÎRSAN : Bucurii. (*Floricăi.*) Nu știi, soția mea s-a întors ?

FLORICA : Nu cred. Aș fi auzit-o cînd urca.

BÎRSAN (*lui Spiru*) : Hai sus la mine, sau, dacă vrei, la dumneata. Avem de discutat.

FLORICA : Rămîneți aici, că eu tot trebuie să dau mîncare la păsări. (*Iese.*)

SPIRU : Ce-i ? Ai o nutră...

BÎRSAN : Bucluc, nene Stamate.

SPIRU : Dar ce s-a întîmplat ?

BÎRSAN : Control.

SPIRU : Ce mă pui, mă, pe frigare ?! Asta s-aranjează. Ce, n-ai mai avut controale ? Toate-s acolo pe mîna ta. Și la nevoie... (*semnul bacșifului*) ungem.

BÎRSAN : N-o să meargă. E o echipă de la Controlul economic. Toți de-ai lor. Unul și unul.

SPIRU : Lasă, mă, găsesc eu șurubul...

BÎRSAN : Nu știu, zău... De dimineață au făcut o adevărată percheziție. Au ridicat toate scriptele. Și cele oficiale și celelalte.

SPIRU : Și tu ce-ai păzit ?

BÎRSAN : N-am putut face nimic. A fost un iureș. I-au ajutat toți ai lor din moară. Au pus oameni peste tot. Au ridicat pină și ultimul petic de hîrtie. Au sigilat magaziiile. Și la moară și la presa de ulei. Blocaj complet.

SPIRU : Ce vorbești, mă ?!

BÎRSAN : Iar șeful echipei de control e fratele Radei, soția lui Ștefan Ștefan.

SPIRU : Fosta dumitale, adică ?!

BÎRSAN : Da. E un fost strungar. Unul tînăr, ridicat acum. (*Ironic.*) Promo-vat !

SPIRU : Atunci e lată rău, mă !

BÎRSAN : Tare mi-e frică să nu fie vreo legătură între (*caută*) ...între acela și control.

SPIRU : Cum ar veni... fosta dumitale să-ți plătească polița cu ajutorul lui frate-său... S-ar putea...

BÎRSAN : Nici vorbă de asta. M-am referit la... perceptorul dumitale. Dacă-

SPIRU : Mă, Florică năzuroasă.
FLORICA : Zău, domnu' Stamate,
pică Chirilă și dă peste noi.

BİRSAN : N-o să meargă. E o echipă de la Controlul economic. Toți de-ai lor. Unul și unul.
SPIRU : Lasă, mă! Găsește cu surubul...

fi apucat... înainte... să vorbească cu cineva...

SPIRU (*gest de negare*) : Zit! A mierlit fără să sufle nimic. Știi precis. Mai am și eu câte un ochi pe unde e nevoie.

BİRSAN : Asta nu exclude să fi povestit, să se fi lăudat cuiva.

SPIRU : N-avea interes. Doar l-am asigurat că-i dăm jumătate de milion. Arde-l-ar focul iadului să-l ardă! A vrut să se facă milionar peste noapte. L-am făcut. Milionar de viermi!

BİRSAN : Poate era mai bine să-i fi dat banii.

SPIRU : Eu nu înghit să fiu șantajat. Ți-ai, dacă nu-i astupam gura la timp, ne băga la saramură pe amîndoi. Prea știa multe. L-am mai folosit eu la câte ceva.

BİRSAN : Și dacă totuși a vorbit?! Înseamnă că...

SPIRU : Nu înseamnă nimic. În seara aia aștepta gologanii. Era el pungaș, dar era și fraier. Era convins că-i aduc. Greșeala a fost că tu l-ai amenințat. Eu însă l-am liniștit.

BİRSAN : Și dacă nu te-o fi crezut?

SPIRU : Fii, mă, serios! Adică nu mă pricepe eu să-l duc pe unul ca ăla?! Ce-ai greșit tu, am reparat eu.

BİRSAN : Mai bine nu-l aduceai. A fost o imprudentă.

SPIRU (*violent*) : Mă, tu să nu mă înveți pe mine. Specialist ca ăla la

aranjatul registrelor, mai rar. Aveam nevoie? Aveam! La treburi de astea nu se pricepe sfinții. Am riscat și, dacă n-a ieșit, am dres-o tot eu. Cu mîna mea. Tu habar n-ai avut. Eu am gîfîit și tu te-ai plimbat trei zile cu madmoazela. Și să-ți mai între bine în cap : aici nu-i vorba numai de bani. Contează. Nu zic nu. Eu am însă o răspundere și bat tare. Nu-mi pun pielea în joc pentru te-miri-ce. Bani am destui, slavă Domnului. Eu joc pentru altă miză. Știi tu foarte bine la ce mă refer. Tu să nu mă înveți. Eu sînt aici șeful și nu admit. E clar, mă?

BİRSAN : Nene Stamate, dă-mi voie, te rog, nici un moment nu m-am gîndit...

SPIRU (*cu ton ridicat*) : Mă, e clar sau nu e?

BİRSAN : Clar, și de acord. Eu făceam o simplă supoziție. N-ai nici un motiv să te superi. Mai bine să vedem ce facem. Măcar dubletele și facturierele dacă le-am putea scoate!

SPIRU : Asta-i tot greșeala ta. Te-au luat ca din oală. Asta-i!

YVONNE (*intrînd*) : Ce, vă certați? Bună seara, nene Stamate. Bună seara, iubituțe.

SPIRU : Sărut mîinile, domniță... Ia, treburi și încurcături.

BİRSAN (*lui Yvonne*) : Unde-ai stat atîta?

YVONNE : Ce, vă certati ?

SPIRU : Sărut mîinile, domnișă... Ia, treburî și încurcături.

BÎRSAN (lui Yvonne) : Unde ai stat atîta ?

YVONNE : Am fost la generăleasa. Am luat dejunul la ei. După-masă am făcut un maus. Generalul s-a zaharisit complet. Bătea în neștire și intra mereu. În schimb, ea ne-a curățat pe toți.

BÎRSAN : Numai la asta ți-e capul.

YVONNE : Ia te rog, ce-i tonul ăsta ?!

SPIRU : Iartă-l, domnișă. Numai daraveli pe capul nostru, și groase încă...

YVONNE : Și ce-s eu de vină să-i suport mojițiile ? Vă las...

SPIRU : Ia stai, domnișă. Poate ne dai vreo idee.

BÎRSAN : Poate, o nouă metodă de tocat bani.

YVONNE : Prost crescut !

BÎRSAN (lui Yvonne) : Du-te sus !

SPIRU (lui Bîrsan, oprînd-o pe Yvonne) :

Are dreptate, mă. Data trecută, cînd cu fiscul, numai ce-i drept, a descurcat-o domnișă.

BÎRSAN : Fiscu-i fisc și controlul acesta e altceva.

YVONNE : Ce control ?

SPIRU : Controlul economic. Au picat de dimineață la moară. Prescura și coliva mamei lui de control ! Zău, iartă-mă, domnișă !

YVONNE : Și ce-i așa grav ?! O să se aranjeze cum s-au aranjat atîtea.

BÎRSAN : Tu nici nu știi pe ce lume trăiești. Maus și pocher, pocher și bridge... Atîta tot...

SPIRU (lui Bîrsan, impunîndu-i tăcere) : Mă ! (Lui Yvonne.) Cu ăștia nu-i jucărie.

YVONNE : Să vedem. Cine face controlul ?

BÎRSAN : E o echipă întregă.

YVONNE : S-or găsi unul-doi de înțeleș, dintre ei.

SPIRU : Greu. Îs toți de-ai lor. Și mai au și un șef... Iar era să zic una...

YVONNE : Cine-i șeful ?

SPIRU : Ca să zic așa, fostul dumnealui cumnățel... Fac și eu haz de ne-caz.

BÎRSAN : Bine că poți.

YVONNE : Cine, dragă ?

SPIRU : Fratele ăleia care l-a băgat în pușcărie. Aia, domnișă, o știi...

YVONNE : Extraordinar !... Fratele ei... (Rămîne pe gînduri.)

BÎRSAN (observînd-o) : Du-te sus, Yvonne. De data asta, orice-ai face, nu ne poți ajuta. (Lui Spiru.) M-am gîndit la ceva. (Lui Yvonne.) Du-te sus !

YVONNE (lui Mihai) : Te rog să nu mă expediezi. (Lui Spiru.) Am găsit, nene Stamate. Cît dai ?

SPIRU : Cît vrei, domnișă. Numai să ieșim basma curată.

BÎRSAN (violent, lui Yvonne) : Îmi închipui eu ce-i în capul tău. (Lui Spiru.) Cred că am eu o altă soluție. Să vedem... Sper să fii de acord. (Lui Yvonne.) Du-te sus imediat !

SPIRU (*dur*): Mă, am avut o vorbă cu

tine! De ce n-o lași să vorbească?
YVONNE: Ești stupid, Mihai. Stupid
și copilăros. Îți faci scrupule fără
nici un rost. Pentru cine?! Femeia
pentru care ai făcut închisoare...

BÎRSAN: Nu te privește și nu te-ames-
teca!

YVONNE: Ba mă privește și am să-i
spun. Ascultă, nene Stamate...

BÎRSAN: Îți interzic.

SPIRU: Să-i interzici moașă-ti. Iar-
tă-mă, domniță, și dă-i drumul! (*Lui
Bîrsan.*) Umbli cu secrete, mă? Mie
să nu-mi umbli cu de-astea... Zi-i,
domniță!

YVONNE (*ironic*): Știi că doamna Ște-
fan are un copil de la Mihai...

SPIRU (*interogativ, arătându-l pe Bir-
san*): Făcut cu dumnealui, adică?!

YVONNE: Da, da, cu Mihai.

SPIRU (*exclamație de surpriză*): Ia te
uită, domnule!

YVONNE: Și ce-i și mai și: i-l crește
alta și bărbatul ei nu știe nimic.

SPIRU: Ești sigură?

YVONNE: Absolut. O să-ți povestesc.
Lucrurile de felul acesta, oricât le-ai
ascunde, se află.

SPIRU: Domnițo, ești cineva. Asta-i
șurubul!

BÎRSAN: Vă faceți iluzii. Doar o cu-
noașteți.

SPIRU: Cît e ea de căpăținoasă, dar
la asta tot nu rezistă. O dăm peste
cap cu tot neamul ei. Mare lucru
nici nu-i cerem: două-trei zile să ne
băgăm nasul prin hîrtoage.

BÎRSAN: Pe mine să nu conțați. Orice
ar fi, nu pot.

YVONNE: Nici nu-i nevoie. Mă duc eu
la ea. Ce zici, nene Stamate?

SPIRU: Aprobă.

CHIRILĂ (*din ușă*): Bună seara. Flo-
rica nu-i pe-aici?

SPIRU: Bună seara, bădie Chirilă. E
prin curte.

CHIRILĂ (*așezîndu-se, obosit*): Zi grea.
Am fost la cîmp. Dacă nu-i mîi, îți
lasă toată buruiiana. Și cer, să-ți ieie
și pielea de pe tine...

SPIRU: Vremea golanilor. Lasă, bă-
die, că trece și asta.

YVONNE: Nene Stamate, vino sus la
noi. Să gustăm ceva și stabilim și
ce avem de făcut.

SPIRU: Săru' mîna. Cu mare plăcere.
(*Lui Chirilă.*) Bună seara, bădie Chi-
rilă. Culcă-te repede și trage-i un
somm zdravăn. Că meriți.

(*Iese cu Yvonne și Bîrsan.*)

FLORICA (*băgînd capul pe ușă*): Ai
venit, bădie?

CHIRILĂ (*ursuz*): Ce-ntrebi ca proas-
ta? Nu mă vezi? Dă mîncarea.

FLORICA: Bădie...

CHIRILĂ: Dă mîncarea.

FLORICA: Iaca dau. (*Pregătînd masa.*)
Bădie!

CHIRILĂ (*în timp ce mîncă*): Ce-i?
Zi-i!

FLORICA: La moară a picat control
mare și se încurcă rău.

CHIRILĂ: Și tu de unde știi?

FLORICA: Am dibuit eu că-i ceva.
(*Arătînd ușa.*) Și-am tras o țîră cu
urechea.

CHIRILĂ: Rău! Te-am pus eu?

FLORICA: Eu ziceam că-i bine să știi...
Că matala, de...

CHIRILĂ: Ține-ți gura! Eu le-am în-
chiriat și ce fac ei nu mă privește...
Dacă iese cum știu eu, trec casa și
via pe numele tău.

FLORICA: Ai mai zis matala multe,
bădiță.

CHIRILĂ: Am zis și am să fac. Eu nu
știu nimic și tu la fel. Altfel, e rău.
Și te arzi. Și de casă și de tot...

FLORICA: Eu cred că nu-i bine...

CHIRILĂ: Tu să taci și să uiți!

FLORICA (*ieșînd*): Fie cum spui ma-
tala. Dar să știi, bădiță: ești matala
vulpoi, da' aștia-s haită de lupi. Ai
să vezi, bădiță!

Intuneric

ȘTEFAN (*în fața scenei*): Florica l-a
ascultat pe Chirilă și n-a vorbit cu
nimeni de cele auzite. Am fost pri-
mul care am aflat de la ea că Spiru
e ucigașul funcționarului de la moară.
Dar nu uitați: Florica mi-a făcut
mărturisirea abia după împușcarea
lui Bîrsan și Chirilă, și pînă atunci
se petrecuseră destule fapte pe care
trebuia să le află și să le dovedesc...
Destule fapte... destule fapte...

CORTINA

ȘTEFAN (*în fața scenei*): Așa cum v-am spus, n-am fost numai anchetatorul celor petrecute aici. Am fost părtaș la toate. Clocoteam și trebuia să mă stăpinesc ca să pot gândi rece și lucid. Să-mi stăpinesc mintea și inima... Rada... Rada trecea și ea prin clipe de zbucium...

(*Intuneric și bătaia ceasornicului; apoi, în prim-plan, câteva elemente schițează o cameră din locuința soților Ștefan. Yvonne, în scenă, așteaptă. În penumbra, încăperea din casa lui Chirilă.*)

RADA (*intră, surprinsă*): Dumneata ?!

YVONNE: Dacă spuneam cine sînt, nu m-ai fi primit în casa dumitale.

RADA: N-avem ce discuta.

YVONNE: Trebuie să-ți comunic ceva din partea lui Mihai.

RADA: Te rog să pleci.

YVONNE (*se așază*): Fii rezonabilă.

E în interesul dumitale. Al soțului dumitale, și chiar al copilului. Apropo, l-ai declarat pe numele dumitale sau pe al lui Mihai ?

RADA (*o clipă, copleșită; își revine*): Ce vrei ?

YVONNE: Eu ? Nimic.

RADA: Atunci de ce-ai venit ?

YVONNE: Ți-am spus: m-a trimis Mihai.

RADA: Pentru mine nu există.

YVONNE: Și, totuși, există. Pentru toată lumea și chiar pentru dumneata. E tatăl copilului dumitale.

RADA: Copilul meu e numai al meu !

YVONNE: Calmează-te, dragă.

RADA: Nu mi-l poate lua nimeni.

YVONNE: Asta-i și părerea mea. I-am spus și lui Mihai. Va pierde sigur procesul.

RADA: Proces ?! Legea-i de partea mea.

YVONNE: Ai dreptate. Cîștigi precis. Nu va ieși decît tapaj și scandal. Asta însă nu te-ar avantaja pe dumneata.

RADA: Amenințarea asta cu procesul ce înseamnă ?

YVONNE: Nu-i nici o amenințare. Depinde de dumneata să-l facem să renunțe. Deși Mihai are și el sentimentele lui de tată. Și, orice ar fi, trebuie să-l înțelegem... E copilul lui. (*Insinuantă.*) E draguț ? Mi-ar face plăcere să-l văd.

RADA: N-ai să-l vezi niciodată ! Pleacă !

YVONNE (*cu ris batjocoritor*): Am înțeles. Nu-l ai aici. Deci, tot femeia

aceea ți-l crește ! Mă și mir, crede-mă, văd că ai atîta afecțiune pentru el. De ce nu i-ai spus soțului dumitale ? Poate era mai bine... Dumnezeule, ce complicație ! Eu, ca femeie, te compătinesc — te asigur. Nu știi însă ce va spune soțul dumitale. În astfel de situații bărbații sînt tare neînțelegători.

RADA: Spune ce vrei și s-o sfîrșim !
YVONNE: Pentru dumneata e o nimica toată.

RADA: Vrei bani ?

YVONNE: E aproape delicios cît de naivă poți fi. Dacă n-ar fi așa, ar trebui să mă și supăr. Te pot întreba și eu: cît ? Sînt dispusă să plătesc pentru micul serviciu de care are nevoie Mihai.

RADA (*ridicîndu-se*): Te-am răbdat destul.

YVONNE: De ce te superi ?! Te-am tratat cum m-ai tratat, cu deosebirea că eu sînt convinsă că banii sînt neinteresanți pentru dumneata.

RADA: Ce vrei ?

YVONNE: Așa da ! Chiar mă miram cît de lipsită de curiozitate poți fi. Nenatural. Probabil, și din cauza marii simpatii ce mi-o porți.

RADA: Ai dreptate.

YVONNE: E reciproc.

RADA (*calm*): Te ascult.

YVONNE: Mihai e procurist la o moară. De ieri dimineață au început acolo un control. Îți cerem un mic ajutor.

RADA: Chiar să vreau, nu pot.

YVONNE: Fratele dumitale e șeful echipei de control. Nici pentru el și nici pentru soțul dumitale, n-ar fi convenabilă publicitatea în jurul copilului. În definitiv, e fiul unui condamnat politic. Plus toate celelalte... Cu morala voastră, n-ar fi deloc plăcut. Și totul se poate aranja cu un nimic.

YVONNE: În ce constă nimicul ?

YVONNE: Fratele dumitale să-l primească pe Mihai.

RADA: Pentru asta nu-i nevoie de mine.

YVONNE: Să-l primească binevoitor și să-i dea răgazul să-și pună la punct lucrările contabile. L-au luat prin surprindere. Nu mă pricep. Îi va explica Mihai fratelui dumitale. Dacă e un pic de bunăvoință, se rezolvă toate încurcăturile. Azi e 9 iunie. Îți dau 48 de ore. E tot timpul ca fra-

tele dumitale să-l cheme pe Mihai. Aștept pină atunci. (*Se ridică.*) Nu-i nevoie să mă conduci. Mă descurc singură. (*Apropiindu-se de ieșire.*) Procesul poate începe chiar dacă Mihai ar fi împiedicat... dintr-un motiv oarecare... O simplă procură e suficientă. Gîndește-te! (*Iese.*)

Intuneric

ȘTEFAN (*în fața scenei*): Rada s-a hotărît repede. M-a căutat, dar nu m-a putut găsi. Și atunci a alergat la Maria. Maria locuiește împreună cu profesorul Banu, și întîmplarea a făcut ca și el să fie acasă la venirea Radei... Profesorul Banu, Maria și Rada au trecut împreună, în timpul războiului, prin împrejurări grele, care i-au legat pentru toată viața. Maria spune deseori că, înainte de război, avea un singur copil: pe Vasilică, născut în chinurile facerii. Apoi, în chinurile războiului, s-a mai ales cu doi: cu Rada și cu profesorul Banu. Ei sînt mai mult decît o prietenie. Sînt o familie trainică și caldă. Și Rada s-a dus acolo să-și plîngă amarul și să se sfătuiască.

(*Intuneric și bătaia ceasornicului, apoi, în același cadru, în prim-plan, camera de lucru a profesorului Banu.*)

MARIA (*Radei, cu gesturi de alintare*): Hai, puica mea necăjită, ajunge! Lasă că le venim noi de hac.

RADA: Și Ștefan?! Ce va spune Ștefan?

MARIA: Nimic. O să înțeleagă, și gata. Nu-i așa, tovarășe profesor?

BANU (*neconvins*): Sînt convins.

MARIA (*Radei, autoritar*): Hai, gata.

BANU: De necrezut. Voi să faceți așa ceva... Să vă ascundeți atîția ani... Și chiar de mine... Copilul Radei... Bietul copil...

MARIA: De ce bietul? E voinic, e frumos, e sănătos. Și o duce, aici la noi, slavă Domnului! Matala cel puțin, ți i-ai urcat în cap pe amîndoi, și pe el și pe Vasilică al meu. Rada e aici la doi pași și-l răzgîie și ea. Așa că, ce „bietul“?! Zi-i, mai bine, biete de noi, pină s-or limpezi toate.

BANU: Dar de ce a fost necesar? Pentru mine e de neînțeles... Voi să faceți așa ceva...

MARIA: Taie-mi capul, că eu am fost deșteapta.

RADA: Maria a vrut să mă ajute. Din vina mea s-au întîmplat toate.

MARIA: Vină, nevină!

BANU: Oricum, nu era asta soluția.

MARIA: Acum se pot spune multe. BANU: Aici e și o anumită mentalitate!

MARIA: Tot bărbat să fie!

RADA: Nu-i așa, dragă Maria. (*Lui Banu.*) Aveți dreptate s-o spuneți.

MARIA (*Radei*): Cu mentalitatea asta m-ai omorît și tu destul. Dacă-i vorba s-o spunem, s-o spunem! Uite, tovarășe profesor: Rada trebuia să nască...

RADA (*se ridică*): Mă duc să telefonez. Poate s-a întors Ștefan.

MARIA: Dacă venea, ar fi sunat. Am rugat să ne anunțe imediat. Dar du-te și vezi. (*După ieșirea Radei.*) Ești doctor și nu trebuie să-ți spun mai multe.

BANU: Desigur, și te rog să mă crezi că nu-i nevoie să-mi explici nimic. (*Cu tonul de a închide discuția.*) Totuși, am fost atît de surprins...

MARIA: Ai dreptate. Dar tot e mai bine să știi. Chiar trebuie. Ți-aduci aminte ce greu a fost în iarna lui '44... Ce era să fac cu Rada? Nu uita și ce era în sufletul ei. Purta la sîn copilul unui nemernic, care încercase s-o ucidă pe ea și pe alții. Nu era ușor. Am dus-o la mama mea și a născut acolo. Pe urmă, ce să facem?! Ea muncă, eu muncă. Cît a tras ea atunci, știi. Tot timpul, pe drumuri. Ce avea să facă cu copilul?! Eu, barem, eram mai așezată, mai gospodărită. Și mai aveam grijă de doi: Vasilică unu', și mata al doilea. Unde-s doi, merge și al treilea.

BANU (*amuzat, apoi mină severă*): Mă pui la număr cu copiii.

MARIA: De ce nu?! Un bărbat ca matala îți dă chiar mai multă bătaie de cap. N-ai de ce te supăra. Și după aceea, ce să fac?! Să batem clopotele că-i al Radei?! Că e al lui Birsan, care-și făcea pedeapsa pentru fărădelegile lui?! Să se întrebe cine vrei și cine nu vrei ce-i cu copilul și de unde a răsărit? Și așa, am adus copilul la mine, și am spus și eu, acolo, că-i nepotul meu. Rada s-a împotrivit cît a putut. Mi-a făcut și dînsa capul calendar cu ideile ei.

BANU: Greu să-ți reziste cineva.

MARIA: Nici n-are cum. Socoteala mea a fost bună. Și să-ți mai spun ceva, mie, copilul ăsta, cum l-am văzut, mi s-a lipit de inimă.

BANU: Și eu l-am îndrăgit.

MARIA: Vezi că am dreptate?

BANU: Oricum, a durat prea mult. Ați ascuns de cine nu era nevoie, în schimb a aflat cine nu trebuia... Chiar mie să nu-mi spuneți?!

MARIA : Dacă-i secret, secret să fie. Bineînțeles că n-aveam să-l ținem o veșnicie.

BANU : Să-i ascundeți însă și lui Ștefan?!... E complet de neînțeles... E... (caută) cel puțin grav.

MARIA : Ușor de spus. Amintiți-vă ce era atunci cu Ștefan. În spital, ciuruit, aproape să moară. Dacă Rada i-ar fi spus, nu știu zău ce s-ar fi ales. Pe Ștefan l-a scăpat numai dragostea Radei. Fără asta, dus era. Cu toți doctorii dumneavoastră.

BANU : După aceea însă... (Gest interrogativ.)

MARIA (Radei, care intră) : N-a venit ?

RADA : Nu încă. (Se așază.)

MARIA (lui Banu) : Inima omului e gingașă. Nu intri în ea când vrei și cum vrei. Orice își are timpul... (Radei.) I-am spus cum s-au întimplat toate.

RADA (lui Banu) : Mă socotiți tare vinovată.

BANU : Nu. (Șovăielnic.) Nu știu... Important este să se ia unele măsuri. N-aș putea spune care anume, dar imediat.

MARIA : Numai să vie tovarășul Axinte și mergem să-i spunem.

RADA : Lui Ștefan trebuie să-i spun mai întâi. (Frământată.) De n-ar întârzia. Ștefan trebuie să fie primul căruia să-i spun.

BANU : Știu eu?! E necesar să-l anunțăm imediat?! Da, da... (Sentențios.) „Timpul e foarte prețios în astfel de cazuri.“

MARIA (uitându-se la ceas) : Tovarășul Axinte a lăsat vorbă că pină la șapte e înapoi. El e ceas, și acum e șapte.

BANU (se uită și el la ceas) : Da, dar dacă nu vine, nu-i de așteptat nici un minut.

RADA : Ștefan e primul care trebuie să afle. (Sună telefonul. Se ridică, grăbită.)

BANU (pe gânduri) : Birsan... cită ticăloșie... Și pentru ce ?

MARIA : Ce să ne mai mirăm ?!

RADA (intră precipitat) : A telefonat tovarășul Axinte.

MARIA (se ridică) : Mergem.

RADA : Te rog, Maria. Nu încă. Să-l mai așteptăm pe Ștefan.

BANU (hotărît) : Nu-i de lăsat nici o clipă. Vă duceți imediat la tovarășul Axinte.

RADA : Vă rog. Să-l așteptăm.

MARIA (arătându-l pe Banu) : Are dreptate. N-are nici un rost să zăbovim. Hai, Rada ; hai, tovarășe profesor.

BANU (șovăielnic) : Nu, nu cred că e necesar.

MARIA (lui Banu) : Vino cu noi. E chiar bine să fii și mata. (Radei.) O să ne cam scuture tovarășul Axinte.

BANU (hotărît) : Duceți-vă singure.

MARIA : Nu știu cum, dar parcă ar fi mai ușor dacă ai fi cu noi.

BANU : Mai am ceva de rezolvat.

MARIA : Atunci hai, Rada.

RADA (ezitînd) : Totuși...

MARIA : Doar n-o să mă lăsați singură ! Hai ! (Iese împreună cu Rada.)

(Banu se plimbă gînditor. Deschide un sertar al mesei de lucru, de unde scoate un pistol, pe care-l examinează și apoi îl strecoară în buzunar. Dispare o clipă și se întoarce cu un pardesiu pe braț. Se oprește, pipăindu-și buzunarul. E incomodat de armă. Ia o trusă medicală de format mic, scoate din ea un tensiometru și pune în loc pistolul. După aceasta, pare a lua o nouă hotărîre. Se reîntoarce la masa de scris, scrie repede ceva pe o hîrtie pe care o introduce într-un plic. Lasă plicul pe masă, apoi îl închide într-un sertar. Ia grijuliu trusa și iese.)

Întuneric

ȘTEFAN (în fața scenei) : Pe la opt seara, m-am întors la biroul meu. Am aflat că Rada mă căutase de mai multe ori în timpul după-amiezii și că s-a dus la tovarășul Axinte, unde urma să mă duc și eu îndată ce sosesc. Acolo, de la tovarășul Axinte și de la Maria, am aflat cele pe care le știți. Rada n-a scos un cuvînt. Tot timpul i-am căutat privirea, dar Rada și-a ferit mereu ochii de mine. Am fost în seara aceea fericit și nefericit. Treceam din lumina bucuriei în întunericul îndoielilor. O clipă, aș fi vrut s-o strîng la piept, să-i spun cît o iubesc, și, în clipa următoare, să-i spun că n-am nevoie de mila nimănui, să-i arunc în față tot disprețul meu, să mă ridic, să plec. Dar nu puteam s-o fac și am ascultat. Păream mai liniștit ca totdeauna... Tot în seara aceea am spus un neadevăr... Naiv și fără rost...

(Întuneric și bătaia ceasornicului. Apoi, în prim-plan, biroul lui Axinte.)

MARIA (încheind) : Acum știi și dumneata, tovarășe Ștefan.

AXINTE (poză severă, în dezacord cu tonul blajin) : Sinteți bune de bătut amîndouă.

MARIA : Oameni sîntem...

AXINTE : Da. Și tocmai de aceea.

MARIA : De greșeală nu-i nimeni ferit. Vorba-i, cum greșești și de ce... Trebuie ținut socoteală de toate.

AXINTE : Eu te ascult a doua oară. Am fost foarte atent și cînd mi-ai spus mie și acum cînd i-ai spus lui Ștefan. Așa ai învățat-o, de parcă nu mai rămîne decît să vă felicitați pentru năzdrăvăniile voastre.

MARIA : Am spus cum a fost.

AXINTE (*dînd din cap*) : Și de ce de-abia azi ? Abia după ticăloșia șantajului. Altfel, o mai țineai cîțiva ani.

MARIA : Nici chiar așa.

AXINTE : Și tocmai de aceea trebuie să fim drepecți cu ceilalți, și drepecți și cu noi înșine... Să nu fim îngăduitori cu propriile noastre greșeli. Să le recunoaștem deschis, ca să ne putem înălța deasupra lor. Tu spui și te scuzi : oamenii sînt oameni!... Să rostim altfel aceste cuvinte, cu vocea demnității noastre : *oamenii sînt oameni !* În orice împrejurări. Recunoașterea greșelilor îl întărește pe om și-l ține neabătut pe drumul adevărului. Dacă-i om. Fiindcă printre oameni se mai găsec și neoameni. (*Privind-o lung pe Maria.*) Ai să-mi dai tu singură dreptate... Și cred că și tu, Rada.

AXINTE : Dar chiar așa sigură nu ești.
MARIA : De, oamenii sînt oameni.

AXINTE : Trei ani au și trecut. Tu, Rada, n-ai nimic de spus ?

RADA : Era povara mea și-ar fi trebuit să mi-o port singură...

AXINTE : Nu era mai bine dacă veneai să ne sfătuim ?

RADA : Nu știu... N-am putut...

MARIA : În privința asta s-ar putea s-o fi greșit.

AXINTE : Dar chiar așa sigură nu ești.

MARIA : De, oamenii sînt oameni.

MARIA : Am vrut să fie cît mai bine... Sigur... Dacă... (*Caută.*)

AXINTE : Sînt convins. Și nu te grăbi. Ai să te gîndești și o să mai vorbim. (*Lui Ștefan.*) Tu, Ștefan, ce spui de toată povestea asta ?

ȘTEFAN (*neutru*) : O primă măsură ar putea să fie...

AXINTE (*tăindu-l*) : Să lăsăm deocamdată măsurile. Ce spui de întîmplarea asta a Radei ?... E soția ta.

ȘTEFAN : Am știut de copil învainte de a fi soția mea. (*Întilnește privirea surprinsă a Radei, apoi înfruntă ochii lui Axinte.*)

AXINTE : Deci, ai știut !

ȘTEFAN : Da.

AXINTE : Rada nu ți-a spus ! Cum ai aflat ?

ȘTEFAN (*un moment, derutat*) : ...Cum au putut afla alții, am aflat și eu.

AXINTE (*privindu-l lung*) : Dacă spui tu, te cred !... Și-mi pare rău.

RADA (*aprints*) : N-a știut nimic, tovarășe Axinte.

ȘTEFAN : Vrei să mă aperi ? Nu-i nevoie !

RADA : Asta vrei tu ! Nu eu !

AXINTE : Vă rog. Liniștiți-vă amândoi.

(*Cu ușor ton de glumă.*) Dacă n-o să aveți altceva mai bun de făcut, veți putea continua acasă. Acolo n-am să am cum să vă împiedic... (*Mariei și Radei.*) Sînt lămurit cu voi. Duceți-vă acasă. (*Radei.*) Cu Ștefan mai am ceva.

MARIA (*ridicîndu-se ; lui Ștefan*) : Pe Rada o găsești la noi. Bună seara.

AXINTE (*Mariei și Radei*) : Bine. Îl aduc eu pe Ștefan. Sper să nu întirziem mult. (*În timp ce Maria și Rada ies, Axinte se apropie de Ștefan ; gest fugar de prietenie.*) Ștefan, Ștefan, au încurcat-o fetele noastre.

ȘTEFAN : Destul de neplăcut.

AXINTE : Nu-i nimic. Vom descurca-o și pe asta... Să fii înțelegător.

ȘTEFAN (*evaziv*) : Firește.

AXINTE : Bun și cald. Are nevoie. A suferit destul... Și ține la tine.

ȘTEFAN (*cu amărăciune*) : Crezi?! Eram atunci într-un hal că oricui i-ar fi fost milă de mine.

AXINTE : Scoate-ți din cap prostiile astea. Te iubește.

ȘTEFAN (*febril, naiv, cu dorința confirmării*) : Crezi ? Chiar crezi ?

AXINTE : Nu ! Nu cred ! Sînt sigur ! Mi-am dat seama că te iubește de mult, cînd încă nu era soția ta. Și poate de aceea s-a întîmplat cum s-a întîmplat... (*Zimbînd.*) Vezi tu, dialectica dragostei e uneori foarte complicată... Iar tu să nu mai faci pe cavalerul romantic. Știi la ce mă refer !

ȘTEFAN : Da, aș vrea...

AXINTE (*tăindu-l*) : E destul. Să trecem la celelalte.

ȘTEFAN : Îți mulțumesc, tovarășe Axinte.

AXINTE : Gata ! Ce zi e miine ?

ȘTEFAN : 10 iunie.

AXINTE (*în timp ce lumina scade*) : Miine e 10 iunie... Da... Și poimiine

e 11 iunie. 11 iunie 1948. (*Accentuat.*) Avem multe de făcut... Ascultă, Ștefan...

Intuneric

ȘTEFAN (*în fața scenei*) : Așa cum știți, în timp ce Rada, Maria și cu mine ne aflam la tovarășul Axinte, profesorul Banu pleca de acasă înarmat. De ce?... De ce a luat arma cu el ? Să se apere ? Să treacă peste lege ca s-o apere pe Rada ? Să grăbească împlinirea unui sfîrșit?... M-am întrebat mereu... Poate, a fost cite ceva din toate. Poate, n-a fost nimic din tot ce am presupus... Oare tot ce facem, toate gesturile noastre au totdeauna o determinare unică și deplină ? De ce și-a luat profesorul Banu arma ? Răspunsul lui n-a fost decît un surîs amar. Veți vedea ce s-a petrecut. Acei ce vor răspuns îl vor găsi. Și va fi bun oricare.

(*Intuneric. Bătăia ceasornicului. Decorul încăperii din casa lui Chirilă.*)

FLORICA (*trebăluiește și cîntă*) :

Căci așa mi-a fost dat mie...

Să mor la Spiriidonie...

Șapte doctori să mă ție

Și să-mi facă anatopsie.

Șapte doctori m-au ținut

Și o raană s-a-a găsit.

Dar nu-i raană de cuțit,

Ci e raană de iubit.

Pa, pa, pa, pa, pa, pa.

(*Se întrerupe auzind bătăi în ușă ; în ritmul cîntecului.*) Întră, zău. Întră, zău. (*Se oprește și strigă.*) Hai, intră odată !

BANU (*intră sfios*) : Bună seara. Vă rog să mă iertați.

FLORICA : Vai de mine. Bine că nu v-a sfîșiat ciinele, că l-am dezlegat.

BANU : Nu l-am observat.

FLORICA : Bun om trebuie să fiți de v-a lăsat. Ciinele ăsta te simte și de-ai pica din lună. Da' pe cine căutați ?

BANU : Mi s-a spus că aici ar locui domnul Bîrsan.

FLORICA : Aici. Numai că sus.

BANU : Nu știți, e acasă ?

FLORICA : Acasă. Și el și ea.

BANU (*inclinîndu-se ceremonios*) : Sînt profesorul doctor Banu.

FLORICA : A, da... Ba... nu. (*Îi întinde mîna după ce și-o șterge de șorț.*) Îmi pare bine.

BANU : Mi-aș permite să vă rog ceva, dacă nu vă supăr prea tare.

FLORICA (cucerită): Cum să nu?!
(Oferindu-i un scaun.) Și ia stați jos.

La noi, de! Dar de supărăcioasă, n-aș zice că arăt.

BANU: Dacă s-ar putea, aș avea de vorbit cu domnul Bîrsan... (Jenat.)
Știți, singur...

FLORICA: Adică, fără țifna lui!

BANU: Da. Numai cu el dacă s-ar putea.

FLORICA: Am înțeles. Vi-l aduc într-o clipă. Îi spun că-l cheamă bărbatu-meu. (Fudulă.) Că noi sintem proprietarii.

BANU: Vă mulțumesc foarte mult.

FLORICA: N-aveți pentru ce. Și puteți rămîne aici în toată voia. Bărbatul meu nu-i venit încă și eu am treburi destule pe-afară. Că, de, avem gospodărie mare.

(Banu, în timp ce Florica iese, străbate gînditor încăperea, scoate pistolul din trusă, îl vîră în buzunar, face din nou cîțiva pași, după care reintroduce pistolul în trusă, pe care o va ține strîns, cu grijă.)

FLORICA (reintrînd): Vine numai-decît.

BANU: Vă rămîn foarte îndatorat.

(Florica iese din nou.)

BÎRSAN (intră fără a fi surprins):
Bună seara.

BANU: Bună seara. S-ar părea că nu te miră prezența mea. Voiam să vorbesc cu dumneata singur.

BÎRSAN: Ce doriți?

BANU: Șantajul dumitale nu va intimida pe nimeni.

BÎRSAN: Nu mă așteptam la alt răspuns.

BANU: Nu-i un răspuns. Nu-s mesagerul nimănui. Am venit să te informez din proprie inițiativă.

BÎRSAN: Pentru ce?

BANU: Oricine, oricît de rău ar fi și orice rău ar face, păstrează în el și ceva bun. Chiar dacă ascunde sau nu-și dă seama, această fărîmă de umanitate există. Și poate să-l regenereze. E o credință a mea.

BÎRSAN: Nu mă interesează. Vă rog să plecați.

BANU: Mă dai afară?

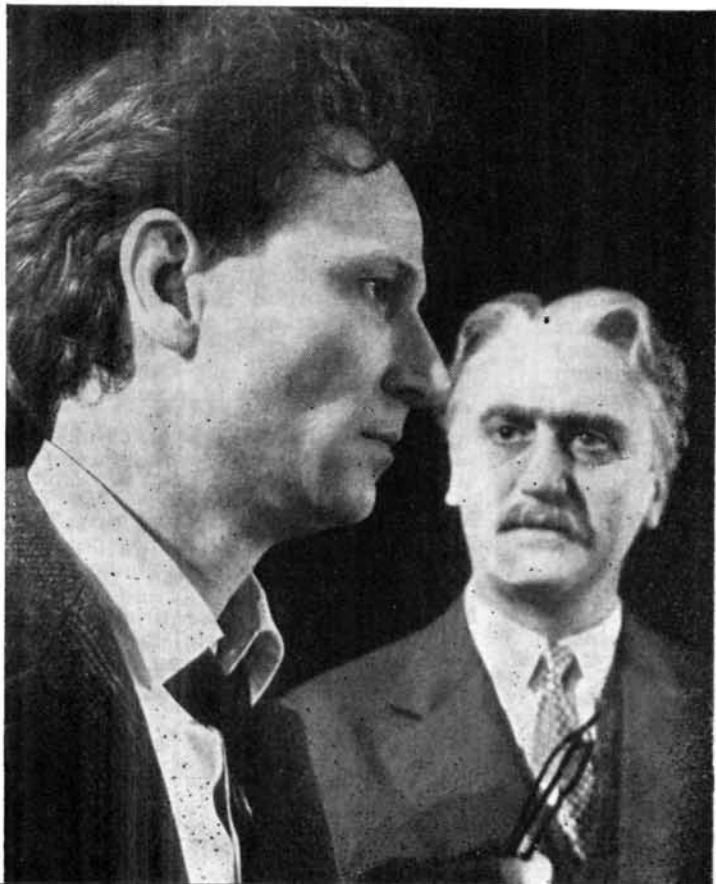
BÎRSAN: Da. Și imediat!

BANU: Prin dumneata vorbește teama.

BÎRSAN (cu dispreț): De dumneata?

BANU: De mine. Teamă de mine. Nu poți să mă ascuți fiindcă te înspăimîntă adevărul. Destinul dumitale e încheiat!

BÎRSAN (batjocoritor): Credeți în destin?!

BÎRSAN: Ce doriți?
BANU: Șantajul dumitale nu va intimida pe nimeni.

BANU : Am spus destin în loc de viață.

BÎRSAN : Plecați !

BANU : Ți-e rușine. Cumplită rușine de ce-ai ajuns.

BÎRSAN : Scuțiți-mă.

BANU : Aș vrea, dar nu pot. Chiar dacă plec, ele rămân aici : și teama și rușinea. Și-mi pare rău...

BÎRSAN (*dînd să plece*) : Sfirșiți-vă singur predica. Am plecat eu.

BANU (*oprindu-l*) : Rămii, te rog, o clipă. Te previn : e în interesul dumitale !

BÎRSAN (*neîncrezător*) : Al meu?! M-aș mira. Dar scurt. Vă rog.

BANU : Mi-ai spus că nici nu te așteptai ca încercarea dumitale de intimidare să ducă la ceva.

BÎRSAN (*dînd din umeri*) : V-am spus.

BANU : De ce ai mai făcut-o nu te întreb...

BÎRSAN : Nici nu v-aș răspunde. Nu pentru asta am rămas. Ascult !

BANU : Nu mai țin nici o predică în deșert. Nici nu te întreb dacă vei da sau nu curs procesului. Te previn însă că, pe orice cale vei încerca să-ți împoști murdăriile, ele se vor întoarce asupra dumitale. Cine încalcă legea nu-și face o situație mai ușoară lovind și întinînd niște nevinovați. Dimpotrivă !

BÎRSAN : E o amenințare ?

BANU : Mă cunoști destul ca să-ți dai seama că eu nu ameninț.

BÎRSAN : Transmiteți. Doar atît.

BANU : Mi-am pierdut timpul fără rost... E un sfat bătrînesc, și e un sfat bun. Ți l-am dat pentru folosul altora. (*Intrînd Yvonne, se întrerupe și se îndreaptă spre ieșire.*) Dumneata nu-l meritai. (*Iese.*)

YVONNE : Ce căuta ăsta aici ? De ce nu m-ai chemat ?

BÎRSAN : Poate-ți mai venea o idee genială, că din cea de-aseară a ieșit un...

YVONNE : Mai grosolan decît Stamate.

BÎRSAN : Și de ce nu ? (*Arătîndu-se.*) „Tel maitre, tel valet...” Asta am ajuns, și ți-o datorez ție !

YVONNE : Mie?! Nemaipomenit. Ai uitat... (*Se întrerupe la intrarea Floricăi.*)

FLORICA : Dacă nu-l vedeam, dădea drept peste ciine. Dar cred că tot nimic nu-i făcea. (*Dă cu ochii de trusa uitată de Banu.*) Ia te uită, și-a uitat gentuța. (*Ridicînd trusa.*) Mică, dar greuță.

YVONNE (*smulgîndu-i trusa din mînă*) : Dă-o încoa !

FLORICA : Ho, că n-o mînînc.

YVONNE (*deschizînd trusa*) : Intersant... Un pistol. Atîta tot.

BÎRSAN (*se apropie*) : Fii atentă ! E cu piedica ridicată. (*Ia revolverul pe care i-l întinde Yvonne. Îl împiedică și îl introduce în buzunar.*)

FLORICA (*admirativ*) : Halal bărbat ! Așa mai zic și eu. Și cu revolver la dumnealui. Păcat, săracul, că-i așa bătrîior.

YVONNE (*lui Mihai*) : Hai sus. (*Iese grăbită.*)

FLORICA (*cu strîmbătură, după Yvonne*) : Ei, scîrț ! Alivoar și n-am cuvinte ! (*Lui Mihai, cu gest de oprire.*) Cred că dumnealui o să vină îndată să-și caute gentuța.

BÎRSAN : Dacă se-ntoarce, fii bună și anunță-mă !

FLORICA : Ce să mai vin sus ? Lasă mai bine aici blăstămăția asta de revolver.

BÎRSAN : Aș mai avea să-i spun ceva. Dar nu cred să se întoarcă. E prea tîrziu...

FLORICA : Dacă nu se întoarce, fi duc eu mîine gentuța, tot am treburi în oraș. Îl găsesc eu...

BÎRSAN : Mîine... Mîine va fi și mai tîrziu.

FLORICA : Pînă dimineața nu-i mare lucru.

BÎRSAN : Lasă-l la mine. I-l duc eu. Am de discutat ceva cu el. Aici n-am putut sfîrși... Predica în deșert și fuga în deșert... În deșert se întîmplă multe... (*Iese.*)

FLORICA : Ce vorbe ! Doamne... Și tare nu-i a bine...

Întuneric

ȘTEFAN (*în fața scenei*) : La tovarășul Axinte am stat pînă în zori. Erau multe de făcut pentru a doua zi. Era obosit, dar m-a însoțit la locuința profesorului Banu și a Mariei. Rada mă aștepta acolo. Profesorul Banu a stat cu ele și le-a istorisit multe... dar nici un cuvînt despre ceea ce făcuse el în aceeași seară...

(*Întuneric. Bătaia ceasornicului. Camera de lucru a profesorului Banu.*)

MARIA : Cum ați spus că-i zicea ?

BANU : Homunculus. Homo, pe latinește, înseamnă om. Homunculus e diminutivul. Omuleț.

MARIA : Mie, tovarășe profesor, po-vestea asta cu omulețul făcut în borcan mi-a plăcut grozav. Nu-i așa, Rada ?

RADA : Da, e interesant.

BANU : E o plăsmuire naivă. Dovește însă neastîmpărul creator al minții omenești. De aici s-a născut știința. Homunculus a fost un vis fantastic. Dar omul va crea cu mîna lui viață. Fiindcă viața nu-i altceva decît materie.

MARIA : O fi. Dar în privința omuleților, eu sînt sigură că, în vecii vecilor, o să-i facem cum se fac din moși-strămoși.

BANU (*amuzat*) : Asta-i sigur.

RADA : E aproape ziuă. Nu cred să mai vină, ar fi mai bine să mă duc acasă.

MARIA : Nici vorbă ! Dacă Axinte a spus că trece pe aici, poți fi sigură că apare.

BANU (*Radei*) : Te-am plictisit cu poveștile mele.

MARIA : Dumneavoastră, nu, mai degrabă eu, că mă bag în vorbă cu tot felul de năzbîtiii.

RADA : Deloc. Sînteți amîndoi atît de buni cu mine.

(*Sonerie.*)

MARIA : Au venit. (*Dispare.*)

RADA : Sînteți obosit. Din cauza mea v-ați pierdut noaptea.

BANU : Nu-i nimic. Am să vă las. Voi încerca să mă odihnesc măcar o oră... De dormit...

MARIA (*intră cu Axinte și Ștefan*) : Iată-i.

AXINTE : Bună dimineața, tovarășe profesor. Bună dimineața, Rada.

CEILALȚI : Bună dimineața.

AXINTE : N-am crezut că vom întîrzia atîta. Vă rog să ne iertați.

BANU : Bine c-ați venit.

MARIA : A stat și dumnealui cu noi. Ne-a spus o mulțime de lucruri. Tovarășe Axinte, dumneata ai auzit de omuleț ?

AXINTE : De omuleț ? Care omuleț ?

MARIA : E o poveste grozavă, cu... Spuneți-le și lor, tovarășe profesor.

BANU : Ei, le-am povestit și eu cite ceva ca să treacă timpul mai ușor... (*Ridicîndu-se.*) Sper că nu o să vă supărați, mă așteaptă o zi grea... Și, la vîrsta mea...

AXINTE : Plecăm și noi imediat.

BANU : Din partea mea, stați cît vreți. Dar ar trebui să vă odihniți și voi... Cît de puțin. La revedere tuturor.

CEILALȚI : Vă mulțumim... La revedere, tovarășe profesor.

(*Banu iese.*)

MARIA (*ridicîndu-se*) : Eu mă duc să vă aduc ceva. Cred că sînteți flămînzi...

AXINTE (*oprînd-o*) : Lasă. Am venit să vă luăm. Pe tine și pe Rada. Peste o oră avem ședință de birou.

MARIA : Așa dis-de-diminează ?

AXINTE : E ceva deosebit de important... Nici nu v-ați odihnit...

MARIA : Nu-i nimic... O ținem noi. Nu-i prima dată...

AXINTE : În sfîrșit. În mod obișnuit ar urma ca și tu, Rada, și tu, Maria, să fiți informate în cursul ședinței...

MARIA : Asta-i regula...

AXINTE : Da. Cu voi însă, de data asta, vom face o excepție. De aici plecăm cu toții direct la ședință. Ne-am sfătuit și am hotărît să vin să vă spun chiar aici despre ce e vorba. Vă dăm astfel un mic răgaz să vă gîndiți la toate...

RADA : Poate nici nu era necesar...

MARIA : Asta zic și eu. Dar dacă așa ați hotărît, spune odată...

AXINTE : Asta și fac... Sîntem în ajunul unei zile deosebite. Tu, Maria, pe lângă activitatea cu femeile, mai ai, pînă una-alta, și răspunderea de le syndicate. Avem nevoie de mîntea voastră limpede, de întregul vostru elan. Tocmai acum s-a întîmplat să fiți tulburate și voi, și Ștefan, de ticăloșia pusă la cale.

MARIA : Una-i una, alta-i alta.

AXINTE : Omul nu-i făcut din părți componente. E un întreg. Frămîntările lui personale nu pot să nu-i influențeze activitatea. Oricît ar vrea. Am observat asta și la mine și la alții. Și nu o dată.

ȘTEFAN : Așa e.

MARIA : Poate nu văd eu. Am să mă gîndesc și, dacă am să văd că n-am dreptate, n-are să-mi fie rușine să recunosc. Eu încăpățînată nu-s. Pripită sînt și, mai ales, sînt curioasă. Poate și de asta am spus ce am spus. Ai început cu ceva, pe urmă ai trecut la altele. Aș zice să nu ne mai perpelești și să ne spui odată care e vestea. Pe urmă, ai timp și de celelalte...

AXINTE : Ai dreptate. S-a hotărît naționalizarea întreprinderilor !

MARIA (*îmbrățișîndu-l pe Axinte, cu elan*) : Bine că am ajuns să trăiesc și ziua asta.

RADA (*apropiîndu-se de cei doi*) : Chiar azi ?

AXINTE : E hotărît. Avem o singură zi înaintea noastră ca să luăm în stăpînire tot ce am muncit, tot ce e

- al nostru, N-o să fie ușor. Fabricanții, foștii stăpîni, o să încerce să ne fure...
- MARIA : Să încerce numai, și-or să vadă !
- ȘTEFAN : Trebuie să fim cu ochii în patru. Să nu pierdem nimic din ce ne aparține. E o bătălie grea.
- AXINTE : Și altfel decît cele de pînă acum.
- RADA : O vom cîștiga noi și pe asta.
- AXINTE : Ne-am pregătit bine și din timp. Dimineața asta vom hotărî cum ne desfășurăm forțele. Și răspunderile fiecăruia. Asta am vrut să vă comunic.
- MARIA : Ne-ai dat o veste bună, tovarășe Axinte.
- AXINTE : Vestea e bună, dar munca e grea. Grea și frumoasă. E frumos mai ales cînd te gîndești la viitor. Nu-i așa, Marie ?!
- MARIA : Parcă nu-mi vine a crede... Ți-aduci aminte, tovarășe Axinte, de noaptea aceea din '43, cînd ți-am spus că așa vrea ca Vasilică al meu să o ducă altfel decît am tras-o noi... Uite că am ajuns și aici...
- AXINTE (*cald, Mariei*) : Visurile noastre se împlinesc... (*Tuturor.*) La început, o să avem multe hopuri de trecut... De înfrînt năravuri vechi, de înlăturat putregaiuri.
- ȘTEFAN : Multe întreprinderi sînt în paragină. Utilaj devastat, jefuit...
- AXINTE : Sînt multe de făcut... Va trebui să-i educăm pe unii, să-i reeducăm pe alții... Și cîte și mai cîte. Nici noi nu avem experiență destulă... Dar timpul e al nostru...
- RADA : ...să învățăm să gîndim într-un fel nou și să trăim într-un fel nou.
- AXINTE : Vom învăța. De muncit știm să muncim și mult și bine... Nu-i așa ? Vom munci acum pentru noi. Vom construi. O să ne facem altă viață... Nouă... Da, va fi frumos și bine... Devin sentimental și nu mi se prea potrivește... (*Mariei.*) Voi ai să ne dai ceva. Fă-ne cîte o cafea, dragă Maria.
- MARIA : Ba ți se potrivește. (*Se ridică să iasă.*)
- AXINTE (*Mariei*) : Mai stai o clipă. (*Radei și lui Ștefan.*) Voi doi sînteți morocănoși. Poate credeți că am uitat de supărările voastre.
- RADA : Să nu-ți închipui asta. Sînt tristă. Dar ne-ai adus o veste bună. Amărăciunea îmi pare acum mult mai neînsemnată și parcă depărtată.
- AXINTE : Maria îmi făcea mai înainte o critică...
- MARIA : Cînd ?
- AXINTE : Spuneai că tu ești curioasă și că eu te las să te perpeleşti. Așa spuneai.
- MARIA : Asta da. Dar chiar să numești critică... doar atît...
- AXINTE : Bine. Nu o mai numesc în nici un fel. Dar aveai dreptate. În munca mea, în munca noastră, eu mă refer însă la mine, una din părțile cele mai grele e că trebuie să dăm sfaturi, să dăm sugestii, recomandări, să trasăm sarcini. În sfîrșit, multe îndatoriri de genul ăsta.
- MARIA : E și firesc. Asta-i meseria, ca să zic așa.
- AXINTE : Ai atins punctul nevralgic. A munci cu oamenii nu trebuie să devină o „meserie“. E, dacă vrei, o artă și, în orice caz, o misiune. Dacă uităm asta, nu e bine... Pe Maria am enervat-o.
- MARIA : Ei, că n-oi fi și eu chiar nevricoasă. Dar o sucești, cîteodată, de-și pierde omul răbdarea pînă spui ce ai de spus.
- AXINTE : Ai dreptate. Uneori o sucește prea mult. Cîteodată sînt uscat. Poate, fiindcă mi-e teamă să nu par sentimental... N-am pretenția să-mi descopăr talente lirice, dar oricum... Ar cam fi timpul să plecăm la ședință. Știi ce, dragă Maria, fă-ne cafelele.
- MARIA : Vă fac eu niște cafele să le țineți minte. Sentimentale...
- ȘTEFAN : Și mai ales urgente... (*Maria iese.*)
- AXINTE (*cu ton de glumă*) : Nu te grăbi, Ștefane. Mai avem timp și mai avem ceva... Punctul doi la ordinea de zi, de aici, vă privește pe voi. În privința nemernicilor care încearcă să vă lovească, vom proceda așa după cum merită... E mai gîngăș cu situația dintre voi doi... Am venit și pentru a vă ușura o explicație. La nevoie, chiar s-o determin.
- ȘTEFAN : Explicația a avut loc. Ne-am spus tot ce era de spus. Fără cuvinte.
- AXINTE : Și ?
- ȘTEFAN : Am încredere în ea. Sîntem alături și poți avea nădejde în noi.
- AXINTE (*Radei*) : Te-ai hotărît să împarți cu el povara ? Erai hotărîtă s-o păstrezi numai pentru tine.

RADA : Am greșit, tovarășe Axinte.
Cînd eram singură, mi se părea că
duc povară grea. Acum s-a risipit.
Poate nici n-a fost.

AXINTE : Sigur ?

RADA : Da. Sigur !

MARIA (*intră cu cafelele*) : Gata. (*Le
împarte.*)

AXINTE (*sorbînd din cafea*) : Orz. Dar
curat. Dulce, sentimentală și fier-
binte.

(*Crește lumina. Pauză.*)

MARIA (*urmărind lumina*) : E ziua
de-a binelea.

RADA : Mîine e ziua... 11 iunie 1948.

CORTINA

A C T U L III

ȘTEFAN (*în fața scenei*) : După cum
știți, în ziua următoare, la 11 iunie
1948, spre seară, Bîrsan și Chirilă
au fost găsiți împușcați. Nu-i plăcut
să asişti la astfel de descoperiri. Și
nici să le evoci. N-am însă încotro.

(*Intuneric și bătaia ceasornicului.
Se luminează decorul și, într-o parte
umbrită, se pot observa — mai mult
presupune — trupurile prăbușite ale
lui Bîrsan și Chirilă. Dinafară, zgomotele
cuiva care încearcă pe rînd ușile
încăperii.*)

FLORICA (*dinafară, zgîlțîind incuie-
toarea unei uși*) : Bădie... Eu sînt...
Bădie... (*La altă ușă.*) Ce naiba, că e
lumină. (*După un zgomot de pași,
apare pentru o clipă, în cadrul unui
ochi de geam; îngrozită.*) Dumne-
zeule... Sînge... Omor... Săriți! Omor...
(*Pași de fugă și strigăte care se în-
depărtează.*) Omor... Dumnezeule !
Săriți !... Săriți !... Omor... (*Din nou,
zgomote de pași și voci alarmate
care se apropie. Domină vocea Flo-
ricăi.*) Omoriți... Amîndoi... Dumne-
zeule !... Și domnu' Mihai...

YVONNE (*dinafară*) : Nu înțeleg ni-
mic... Spune odată ! Mihai ! Mihai !

FLORICA (*dinafară*) : I-am văzut...
Dumnezeule !

YVONNE (*la fel*) : Mihai !

FLORICA (*la fel*) : La geam, la geam !

SPIRU (*la fel*) : Lasă geamul... (*Zgo-
motul unei încuietori forțate.*) S-a
făcut... Am deschis ușa. (*Pătrund toți
trei în încăpere, cu priviri înspăi-
mîntate.*)

YVONNE (*repezindu-se*) : Mihai !

SPIRU (*oprind-o cu bruschete*) : Stai !
Nu vă atingeți de nimic, că dăm de
bucluc. Dați-vă deoparte.

FLORICA : Poate trăiește încă.

SPIRU : Văd eu. Asta nu-i jucărie. (*Se
apropie de cei doi, se apleacă.*)

FLORICA (*plîns*) : Dumnezeu să-l ierte.
SPIRU (*aplecat asupra celor doi*) : Nu
te mai smiorcăi, că tot nu-l mai în-
vii. Liniște ! S-a zis.

YVONNE : Doamne, ce nenorocire !
(*Floricăi.*) Ce s-a întîmplat aici ?
Cînd s-a întîmplat ?

FLORICA : Nu știu. Acum am venit
și eu acasă. Era închis peste tot și
m-am uitat pe geam. M-am îngrozit
și am fugit în neștire. Noroc că
v-am găsit.

SPIRU : Lîmpede ca bună ziua. Nu
vezi ? Mihai e cu pistolul în mînă.
L-a împușcat pe Chirilă și s-a sinu-
cis. S-au certat, probabil.

FLORICA : Bani și iar bani ! S-au mai
certat de cîteva ori de la bani. Moara
asta blestemată i-a ucis pe amîndoi.

SPIRU : Tu să taci. Altfel, te bagi
singură la bucluc. Nu știi nimic. Ai
înțeles ? Nenorocirea-i gata și n-o
mai dregi. Nu știi nimic.

FLORICA : Drept. Și el, sărmanul, tot
așa îmi spunea totdeauna.

SPIRU : Asta-i. Lacăt la gură. Asta-i
interesul tău. Ia să mai văd ceva.
(*Trece pe la uși și ferestre și veri-
fică încuietorile.*) Așa-i cum am spus.
Toate închise. S-au încuiat pe dină-
untru. Aveau probabil de discutat, a
ieșit ceartă, și gata.

YVONNE : Violența și nestăpînirea lui
Mihai. Din astea s-au tras toate.

FLORICA : Să le aprind niște luminări.

SPIRU : Nimic, pînă nu vin autorită-
țile. Mă duc să anunț. Voi stați aici
și nu vă atingeți de nimic.

YVONNE : Pentru nimic în lume nu
rămîn.

FLORICA : Rămîneți dumneavoastră
amîndoi. Mă duc eu. Postul e aproape.
E chiar la primărie.

SPIRU : Nu. Mă duc eu. Altceva e un
bărbat în cazuri de astea. Le poți
spune cum trebuie, care și ce, cum.

FLORICA : Da' nici eu nu rămîn singură, păcatele mele.

SPIRU : Mergem toți. (*Ies toți trei.*)

Intuneric

ȘTEFAN (*în fața scenei*): Împrejurările în care au fost descoperite trupurile lui Bîrsan și Chirilă mi-au fost relatate exact. Între mărturisirile celor trei era o perfectă concordanță. Cum ați văzut, am făcut și reconstituirea, care a confirmat încă o dată declarațiile lor... Și totuși... Totuși, erau încă multe puncte nelămurite. În primul rînd : de ce l-a împușcat Bîrsan pe Chirilă ? Apoi, amintiți-vă de ce a spus Maria : aș crede că Bîrsan l-a împușcat pe Chirilă, dar ca el să se fi împușcat pentru asta, nu. Bîrsan ar fi fugit... Părererea mea era aceeași... Și mai erau și alte întrebări fără răspunsuri... Abia după o lună de la împușcarea lui Bîrsan și Chirilă, am avut răspunsuri la toate întrebările și am încheiat ancheta.

(*Intuneric și bătaia ceasornicului ; pe scenă, masa, vasul cu flori și scaunele așezate la fel ca la începutul actului I.*)

ȘTEFAN (*spre fund*): Să între profesorul doctor Banu. (*Intră Banu.*)
Luați loc, vă rog.

BANU : Mulțumesc. (*Rămîne în picioare.*)

ȘTEFAN : Cîteva întrebări suplimentare.

BANU : Vă rog.

ȘTEFAN : Cînd ați fost ultima dată în această casă ?

BANU (*ușor ofensat*): Am fost o singură dată. Prima și ultima. V-am mai spus. Acum o lună. Mai exact, în seara zilei de 9 iunie 1948.

ȘTEFAN : Mulțumesc... Bîrsan a fost găsit cu pistolul dv. în mînă. S-a tras cu arma dv.

BANU : Știu. Mi-ați spus.

ȘTEFAN : Umblați în mod obișnuit cu arma la dv. ?

BANU : O, nu. Cum vă închipuiți ?
Îl păstram ca amintire a ultimelor zile de război.

ȘTEFAN : Atunci, ce v-a determinat să-l luați cu dumneavoastră cînd v-ați dus să-l vedeți pe Bîrsan ?

BANU (*cu surîs amar*): Dacă e permis..., aș prefera să nu răspund.

ȘTEFAN (*gînditor*): Da. (*Spre fund.*)
Să între cei trei ! (*După cîteva clipe,*

intră Yvonne, Florica și Spiru.) Stați jos. (*Le indică locurile.*)

SPIRU (*îndoindu-se*): Să trăiți !

(*Pauză.*)

ȘTEFAN (*lui Banu*): Cînd v-ați dat seama că ați uitat arma la Bîrsan ?

BANU : Îndată după ce am plecat de aici.

ȘTEFAN : Cum de nu v-ați reîntors după armă ?

BANU : Am avut un prim impuls.

ȘTEFAN : Ce v-a făcut să renunțați ?

FLORICA (*sărînd*): Din cauza cîinelui.
E ditai vițelul.

BANU (*cu un zîmbet către Florica*):
Îmi însușesc explicația dumneaei.

ȘTEFAN : Totuși, ce v-a determinat să luați arma cu dumneavoastră ?

BANU (*jenat, apoi cu ușoară autoironie*): Știu eu ?! A fost un gest spontan... Îl aveam de mult... Un revolver e o jucărie care place bărbaților de toate vîrstele... Nu avusesem prilejul să-l folosesc niciodată. Poate și asta m-a determinat să-l iau cu mine. E o explicație insuficientă, dar asta e realitatea. Revolverul îmi dădea un sentiment de siguranță... chiar de forță...

ȘTEFAN : O ultimă întrebare. Poate vă amintiți : cîte gloanțe erau în pistolul dv. ?

BANU : Nu pot preciza cîte gloanțe avea.

FLORICA (*sărînd de pe scaun*): Două gloanțe. În revolverul dumnealui erau două gloanțe.

ȘTEFAN : De unde știi ?

FLORICA : Păi, să vedeți : Bîrsan mi-a cerut niște unsoare să ungă revolverul, că-i ruginit. Eu, cum fi felul meu, am și glumit că la bărbatul bătrîn ruginesc toate cele.

ȘTEFAN : Treci peste asta.

FLORICA : Peste ce ?... Da, drept că n-are rost. Cum spuneam : am văzut, cu ochii mei, cum a scos două gloanțe. Bîrsan a și spus că erau la fund. Să tot ai ce țacăni dacă ai vrea să tragi. Pe urmă, l-a curățat și a pus gloanțele de la el. Zicea că-i bun și-i place.

ȘTEFAN : Lămurit. (*Lui Banu.*) Puteți pleca. (*Lui Spiru, care s-a ridicat.*)
Nu dumneata.

SPIRU : A, da, domnul profesor Banu.

ȘTEFAN (*lui Banu*): Nu-i nevoie să mai așteptați. (*Banu se înclină, iese.*)

FLORICA : Bună ziua, domnule profesor.

ȘTEFAN (*lui Spiru*): Ei, te-ai hotărît să vorbești ?

SPIRU (*ridicându-se*): Eu ?

ȘTEFAN: Da, dumneata. Stai jos.

SPIRU (*se așază*): Să trăiți... Cazul ăsta e limpede ca lumina zilei: Bîrsan l-a ucis pe Chirilă cu pistolul uitat de domnul profesor Banu. Apoi, s-a sinucis.

ȘTEFAN: Cînd am să am nevoie de părerea dumitale, am să ți-o cer.

SPIRU: Să trăiți.

ȘTEFAN: Te-ai hotărît sau nu te-ai hotărît? În privința funcționarului de la moară, care a fost înjunghiat...

SPIRU: V-am spus tot ce știu. Absolut tot.

ȘTEFAN (*arătînd-o pe Florica*): Dînsa a auzit convorbirea dintre dumneata și Bîrsan. Declarația ei o cunoști!

SPIRU: O cunosc.

ȘTEFAN (*Floricăi*): Îți menții declarația?

FLORICA: Mențin.

SPIRU: Minte.

FLORICA (*indignată*): Am eu păcatele mele, dar de mințit nu mint.

ȘTEFAN (*o oprește cu un gest; lui Spiru*): De ce ar minți?

SPIRU: Din dușmănie. Are tot interesul să mă înfunde... Nu v-am spus un singur lucru, dar m-am hotărît. Vi-l spun și pe ăsta, și gata. Totul pe față. Actul de vânzare a casei către Chirilă e formal. Am încercat să mă pun la adăpost. Am însă contra-înscris în regulă. Casa e a mea. (*Arătînd-o pe Florica.*) Dînsa știe și vrea să scape de mine ca să-i rămînă casa.

ȘTEFAN (*Floricăi*): Văd că vrei să spui ceva.

FLORICA: Da. Prima dată auz că ar avea act. De bănuir, bănuiam eu că-i ceva între el și răposatul', că prea îl învîrtea ca pe un titirez. Dar ca vânzarea să nu fie bună, pot să jur, pe ce vreți, că n-am știut nimic.

SPIRU: Am să dovedesc.

FLORICA: Păcatele mele! Nu-s eu aceea care să bag pe cineva la ocnă pentru o casă. Să fie ea și poleită cu aur. Slavă Domnului, sînt tînără și s-o găsi cine să-mi poarte de grijă.

ȘTEFAN (*lui Spiru*): Deci, minte?

SPIRU: Am de tras destule. Ūzul de acte false l-am recunoscut. Mă tem c-am s-o pătînesc și pentru slujbu-lița de la poliție. Dar de omor nu pot fi acuzat. Cu Bîrsan am discutat cazul cu nenorocitul ăla de la moară, cum ar fi făcut-o oricine. Atîta tot. Nu mă poate condamna nimeni pe baza declarației unui singur martor... Și ce martor: interesat și mincinos.

FLORICA (*izbucnînd*): Îmi vine să te stuchi între ochi. Ucigașule și afurisitul!

ȘTEFAN (*Floricăi*): Dacă nu te liniș-tești, sînt nevoit să te scot afară.

FLORICA: Iertați-mă, dar nu l-am mai putut răbda. Da' de-acu' stau cuminte.

ȘTEFAN (*lui Spiru*): Și cu transportul făinii de aici cum a fost?

FLORICA: Hai, spune cum a fost.

SPIRU: A, da, asta recunosc. Bîrsan voia s-o ducă la gară. Afacerea lui. Ce și cum, nu mă privește. Știu să conduc. Am închiriat o mașină de la un proprietar de camioane și am făcut treaba. Așa a ieșit și Bîrsan mai ieftin. Mi-am luat dreptul meu. Trebuie să trăiesc și eu și de la muncă nu mă dau deoparte. În gară am predat făina unui om al lui Bîrsan. Mi-am luat gologanii, și gata.

ȘTEFAN: Îl cunoști pe omul căruia i-ai predat făina în gară?

SPIRU: Nu. Dar dacă mi-l arătați, îl recunosc imediat.

ȘTEFAN: Voi încerca.

SPIRU: Aș fi mai bucuros să-l pot identifica. S-ar confirma încă o dată că n-am avut nici o legătură și nici un amestec în afacerile lui Bîrsan.

ȘTEFAN: Atunci, de ce te-ai alarmat cînd a început controlul la moară? Cine a fost cu ideea șantajului? Dumneata sau (*cu ironie ceremonioasă, arătîndu-i-o pe Yvonne*) doamna?

SPIRU (*arătînd-o pe Florica*): Asta tot ea a scornit-o. Eu nu știu de nici un șantaj. Bîrsan mi-a spus de control... Așa, ca între cunoscuți... Era îngrijorat și se gîndea cum ar putea face o intervenție. Mi-a cerut părerea și eu i-am spus că nu mă bag și nu mă amestec. (*Arătînd-o pe Yvonne.*) Cred că v-a confirmat și dumneaei.

(*Yvonne aprobă din cap.*)

ȘTEFAN (*lui Yvonne*): Ai ceva de spus?

YVONNE: Domnul Stamate...

SPIRU (*corectînd-o*): Spiru.

YVONNE: Domnul Spiru spune ade-vărul. Mihai i-a cerut părerea în privința intervenției, dar domnul Spiru s-a abținut. Eram de față.

SPIRU: Dacă-mi permiteți. (*După în-cuviințarea lui Ștefan.*) Vă rog să rețineți. Relatarea doamnei dovedește încă o dată că (*arătînd-o pe Florica*) asta minte.

FLORICA (sare): Mă, blestematul ! (Lui Ștefan.) Dați-mă afară, dar eu tot îi spun una. (Apropiindu-se de Spiru.) Mă, pacostea pământului, cui îi spui tu, mă ?

ȘTEFAN (în nervi, energic): Stai jos imediat. Să nu mai scoți un cuvânt. (Scăzînd tonul.) Înțelege odată și nu mă mai împiedica cu astfel de ieșiri. (Lui Yvonne.) Vă rog să continuați.

YVONNE: Am terminat.

ȘTEFAN (caută firul pierdut): ...Da. (Lui Yvonne.) Deci, ideea a fost a lui Bîrsan. Și dumneata ai pus-o în executare !

YVONNE: Nu puteam refuza să-i transmit rugămintea.

ȘTEFAN: Asta numești dumneata rugămintea ?!

YVONNE: Nu știu ce vi s-a relatat. Noi femeile sîntem, din nefericire, mai emotive. Exagerăm. Înțelegem greșit. N-a fost nimic altceva decît o discuție între două femei. Amîndouă, în nervi. Cum era și firesc. Am transmis o rugămintă neurmată de nimic. Nici din partea bietului Mihai și nici din partea mea. Obiectiv, asta a fost tot... Obiectiv...

ȘTEFAN: Bine... Voi ține seama... Cum v-ați petrecut după-amiza de 11 iunie ?

YVONNE (arogant): Nu știu de ce e nevoie. V-am mai spus...

FLORICA: Și ce-i dac-ai spus ? Mai spune o dată.

YVONNE: În sfîrșit... La prînz am fost invitați, Mihai, domnu' Spiru și cu mine, la niște prieteni comuni. Mihai n-a venit. După-masă am făcut un mic joc. Spre seară, văzînd că Mihai nu vine, am început să devin îngrijorată... Auzisem de naționalizare. Așa că am plecat cu dumnealui spre casă. Am venit cu tramvaiul pînă la stația din colț. Cînd ne-am apropiat de casă, am auzit-o (o arată pe Florica) pe ea alergînd și țipînd îngrozită. Apoi, am descoperit cele întîmplate...

ȘTEFAN: Suficient. (Floricăi.) Ai ceva de spus în privința asta ?

FLORICA: Nu. E așa cum au spus amîndoi... Despre mine știți. Dacă e nevoie, mai spun o dată, că mie nu mi se usucă gura ca la alții.

ȘTEFAN: Nu-i nevoie. (Lui Spiru, care prin semne cere să vorbească.) Da, vorbește.

SPIRU: O precizare: cînd am coborît din tramvai, am intrat (arătînd-o pe

YVONNE) cu dumneai la debitul de lingă stație și am luat niște țigări.

YVONNE: A, da. Scăpasem. Credeam că v-am spus și eu. Am luat și eu niște țigări și reviste.

SPIRU: Tocmai. Nu eram sigur dacă-mi merge bine ceasul și l-am întrebat pe debitant. Era nouă și un sfert, fix. V-am rugat să verificați.

ȘTEFAN: Am verificat. E exact. Debitantul și-a reamintit.

YVONNE: Cred că v-au confirmat și amicii noștri.

ȘTEFAN: Au confirmat și ei. Alibi perfect.

SPIRU: Perfect !!

ȘTEFAN (bătînd ritmic în masă): Mai are cineva ceva de spus ? (Repetă bătăile.) Nimeni ?

BÎRSAN (vocea premerge apariției): Eu, Mihai Bîrsan. (Intră.) Aș avea ceva de adăugat.

YVONNE: Mihai !

FLORICA: Doamne, iartă și apără !

ȘTEFAN: Mihai Bîrsan. În carne și oase. Nu-i strigoi. N-aveți de ce să vă speriați. Doar să vă bucurați, sper. (Lui Bîrsan, indicîndu-i locul pe care l-a ocupat Banu.) Ia loc, te rog. Nu te-a oboșit drumul pînă aici ?

BÎRSAN: Dimpotrivă. După atîtea zile de spital, a fost chiar agreabil. Și țin să vă mulțumesc încă o dată pentru felul cum am fost îngrijit.

ȘTEFAN (cu gest de protest): Mie !? Medicilor, poate. Și, mai ales, rezistenței organismului dumitale. Ai fost un caz disperat.

BÎRSAN: Mi s-a spus. Datorită dumneavoastră însă...

ȘTEFAN (intrerupîndu-l): Să lăsăm asta. N-are nici o importanță. N-aș vrea să te rețin mult. Declarațiile dumitale sînt complete. Pentru astăzi ne vom opri numai asupra punctelor esențiale. Să începem cu...

YVONNE (sfîrșită): Mihai, n-am nici o vină. Nu-mi dau seama cum s-a întîmplat. N-am vrut. (Isteric, arătîndu-l pe Spiru.) Numai el e vinovat de toate.

SPIRU (dominînd-o): Scîrnăvia naibii, vrei să scapi ? Numai eu sînt vinovatul ?! Ei, lasă atunci... Tot am pierdut partida. (Lui Bîrsan.) Bafta ta, ghinionul meu. (Lui Yvonne.) Dar nu scapi nici tu. (Lui Ștefan.) Declar tot. Am pierdut partida. Mă credeau. Puteți conta pe mine. Nu cruț pe nimeni și vă rog să aveți asta în vedere. A scăpat ăsta, ați cîștigat dumneavoastră.

ȘTEFAN : Dacă nu scăpa Birsan, ciștigai dumneata ?

SPIRU : Atuul dumneavoastră.

ȘTEFAN : Pot să-ți spun că mai am și alte atuuri. Te-a recunoscut șoferul care te-a adus aici în seara crimei. Ne-a anunțat a doua zi... O jachetă avea urme de pulbere... S-au mai găsit câteva amprente...

SPIRU (*stupefiat*) : Amprente ?

ȘTEFAN : Da, da, amprente. Pe o sticlă de neofalină găsită în alt loc decât unde fusese lăsată. Au mai fost și altele... Cele ce s-au întimplat aici puteau fi dovedite și dacă Birsan ar fi murit. Fără el ar fi durat mai mult. Te-ai fi hotărît mai greu să vorbești. Dar nu este asta cel mai important. Mai important e că am reușit să-i salvăm viața.

SPIRU : Care va să zică, asta e situația ?!

ȘTEFAN : Asta.

SPIRU : Eu, cum v-am spus : puteți conta pe mine. Poate n-o să mă credeți, dar chiar înainte (*arătându-l pe Birsan*) de a apărea ăsta, eu eram gata-gata...

FLORICA (*sărind*) : Ia uite-te la el. Nu mă scoteai din mincinoasă, și acum crezi că ai să prostești pe cineva !

ȘTEFAN (*Floricăi*) : Te rugasem ceva. Te rog să pleci.

FLORICA : Dar...

ȘTEFAN : Așteaptă afară.

FLORICA (*codindu-se să iasă*) : Păi, tocmai pe mine...

ȘTEFAN (*cu gest de expediere*) : Hai, hai...

FLORICA : N-am ascuns nici atîtica și mă scoateți chiar la spartul iarmarocului... Numai bine să nu aflu pină la capăt. (*Iese.*)

ȘTEFAN (*lui Birsan*) : Relatează pe scurt în ce împrejurări ai devenit procurist la moară.

BIRSAN (*în timp ce lumina scade*) : Vara trecută, într-o seară, a venit Spiru la mine și mi-a propus...

Intuneric

ȘTEFAN (*în fața scenei*) : Cele întimplate în această casă la 11 iunie 1948 au putut fi complet lămurite. Ușor n-a fost. Făptașii încercau să-și arunce vina unul asupra altuia. Era de așteptat. I-ați văzut, și vă dați seama că nu putea fi altfel. Pină la urmă, am aflat și am dovedit partea de vină a fiecăruia... V-am spus de la început că istorisirea mea nu-i o poveste cu mistere. Presupunerile

SPIRU (*lui Birsan*) : Ce te omori, mă, cu pistolul ăla ? N-ai destule ?

BIRSAN : Am mai găsit ceva rugină pe ea. E o armă bună.

YVONNE : E maniac.

mele, care desigur sînt și ale dumneavoastră, s-au confirmat. Aș putea să închei în câteva cuvinte, dar nu uitați : datorita unui anchetator e aceea de a dovedi faptele. Fapte și probe... Îngăduiți-mi deci...

(*Intuneric și bătaia ceasornicului. Decorul din încăperea casei lui Chirilă ; Birsan, în scenă, manevrează un pistol.*)

YVONNE (*intră, urmată de Spiru*) : Aici erai ?! Aveam nevoie de Florica.

BIRSAN : S-a dus la cinematograful.

SPIRU : Zburdă, că-i bărbatu-său plecat.

YVONNE (*căutînd*) : Unde o fi ținînd neofalina ?... Știu că are.

SPIRU (lui Birsan): Ce te omori, mă, cu pistolul ăla? N-ai destule?

BİRSAN: Am mai găsit ceva rugină pe ea. E o armă bună.

YVONNE: E maniac.

SPIRU: Hai sus, avem de discutat.

BİRSAN: Să termin cu pistolul. Putem vorbi aici.

SPIRU: De ce n-ai venit, mă, acolo?

BİRSAN: Am scăpat târziu. Îți închipui ce-i cu nebunia asta.

SPIRU: Trebuia să vii neapărat. Parcă mie îmi ardea să mă duc în oraș, să mă recunoască careva?... Te-a așteptat ăla mare cât a putut.

BİRSAN: Tot nu-l mai prindeam.

YVONNE (cu o sticlă în mână): Mi-am pătat rochia în mașina aia infectă.

SPIRU: Împuțită, dar ne-a adus repede. (Lui Birsan.) De ce n-ai venit, mă? (Birsan schițează un gest de dezinteres.) Ți-ai luat-o în cap, mă!

YVONNE: Ei, lasă-l acum, nene Stamate. (Iese.)

SPIRU: Vrea ăla mare să vorbească cu tine personal, excepțional, mă! Și tu!... (Gest pentru marcarea absenței.)

BİRSAN: N-am pierdut nimic.

SPIRU: Serios, mă?! Te cheamă șeful, și ție nici nu-ți pasă!

BİRSAN: O fi șeful dumitale și al lui Yvonne. Al meu nu-i. N-am nici un amestec în celelalte ale voastre.

SPIRU: Tu ești numai cu umflatul gologanilor. Ai uitat cum ai ajuns procurist la moară? Și de ce?

BİRSAN: V-a convenit și v-am servit. La ciștig mi-ați dat ce ați vrut. Consecințele am să le suport singur.

SPIRU: Care-i situația la moară?

BİRSAN: Ocupată de cu noapte.

SPIRU: Ai predat?

BİRSAN: Un fel de a spune. Am predat cheile directorului pe care l-au numit.

SPIRU: Mai poți intra acolo?

BİRSAN: Mi-au spus să vin mâine pentru niște explicații.

SPIRU: Te duci!

BİRSAN: M-ar aresta sigur.

SPIRU: Nici o grijă. Nu vor să facă tam-tam. Aștia îți fură averea, îți iau piinișoara de la gură, dar umblă cu mânuși. Ceara mamei ei de naționalizare! Le-o ardem noi. Te duci, mă!

BİRSAN: Nu risc.

SPIRU: Nu riști nimic. Acum nu le-ar conveni să te aresteze. Mai târziu, nu garantez.

BİRSAN: Numai să poată.

SPIRU: Tot eu te scap, mă!

BİRSAN (refuzând): Multumesc. Te rog să-mi dai restul de bani. Am să mă descurc singur.

SPIRU: Aprobă, mă! Și gologanii, triplu. Dar te duci întâi la moară și-mi faci acolo o treabă.

BİRSAN: Ce treabă?

SPIRU: Semeni și tu pe acolo câteva oușoare.

BİRSAN: Imposibil!

SPIRU: Fleac, mă! Nu-s din alea vechi. Altele. Ultima perfecție. Made in...

YVONNE (intră cu o jachetă albă pe braț): Se pot plasa foarte ușor.

SPIRU: Au, ai naibii, o tehnică!... Cu ceas și numai cât un oușor. Pui câte una la moară și la fabrica de ulei. Una o pui la birouri. Magazia e alături. Doi iepuri dintr-un foc. Nici nu se bagă de seamă unde le bagi, că-s mici. Domnița le știe.

YVONNE (schimbându-și jacheta): Adevărate bijuterii.

SPIRU: Mîine primesc câteva. Le-aduc dis-de-diminează. Ai să le vezi.

BİRSAN: Nu-s curios.

SPIRU: Ce vorbești, mă?!

YVONNE (apropiindu-se de cei doi): Mihai dragă, dar e și interesul nostru, al tău personal. E o soluție minunată.

SPIRU: Să controleze scrumul. Asta se va alege din tot. Și din hîrtoage. Foc din trei părți. Îți dai seama, mă?

YVONNE: Scapi de orice plictiseală.

SPIRU: Asta-i una. Și doi: le ardem și ficiați odată cu moara. Chestie mare, mă! Au vrut naționalizare, le arătăm noi naționalizare. Îi atingem țapăn. O să urle, mă... Știi tu ce-i moara asta... Să-și facă piine din cenușă... Cenușa ei de naționalizare!

BİRSAN: Din partea mea, pot să-și facă din ce vor. Descurcă-te singur.

YVONNE: Nu fi stupid, Mihai. Ce-i cu tine azi?

SPIRU: Țasta-i ordin, mă!

BİRSAN: Nu mă privește.

SPIRU (amenințător): Numai să nu-ți pară rău.

BİRSAN (sfidîndu-l): Eu n-am fost perceptor și nu sînt nici un prăpădit, cum era acela.

SPIRU (schimbînd tonul): Poftim. Ascultă-l, domniță. Eu mă gîndesc la el — și el, uite ce-mi toarnă. Mă, băiatule, mă. Ce-ai să faci, mă?

BİRSAN: Nu-mi purta dumneata de grijă.

YVONNE: Ești nebun! Ce-ți închipui tu?!

BIRSAN : Nimic. Și, în ceea ce mă privește, puteți fi liniștiți : ceea ce știu despre voi nu va afla nimeni de la mine. *(Lui Spiru.)* Și-ți poți păstra banii.

SPIRU : Ascultă-mă pe mine. Așa, de unul singur, n-ai s-o răzbești.

BIRSAN : Au trecut atîția. Voi reuși și eu.

YVONNE : Asta era ?? Și eu ?

BIRSAN : Tu ?? *(Ridicare din umeri.)* Depinzi de alții, *(Arătîndu-l pe Spiru.)* De el și de ceilalți.

SPIRU : Mă, fă ce ți-am spus, și te trec eu. Mergi la fix și, cînd ajungi afară, ești cineva...

BIRSAN : N-am nevoie. Mi-am aranjat și singur plecarea.

SPIRU : Și dacă te prind aștia ?

BIRSAN : Cam greu.

SPIRU : Greu, greu, dar s-ar putea.

BIRSAN : M-ar condamna. O tentativă de trecere de frontieră și cele de la moară. În definitiv, amîndouă sînt simple delictе. Scap cu cîțiva ani. Cu voi însă, ajung sigur să putrezesc în pușcărie.

(În timpul convorbirii dintre Spiru și Birsan, Yvonne sfîrșește de curățat

și-și îmbracă din nou jacheta de la complexul cu care a venit. Apoi, neobservată de cei doi, pune cealaltă jachetă peste pistolul lăsat de Birsan pe o mobilă. Îl va lua odată cu jacheta.)

SPIRU : Și dacă te prind, ai să ne torni.

BIRSAN : N-aș avea nici un interes.

SPIRU : Ai să ne vinzi ca să scapi mai ușor.

BIRSAN : Nu sînt din cei care vînd.

YVONNE *(isteric)* : Canalie ! I-ai mai vîndut și pe ei.

BIRSAN : Dacă am vîndut pe cineva, pe mine m-am vîndut. Pentru nimic.

SPIRU : Mă, eu nu mă uit la bani. Spune cît vrei, și s-a făcut.

BIRSAN : E prea greu să înțelegeți.

Fug, fiindcă n-am altceva de ales. Dar nu mai am putere pentru o nouă ticăloșie... Mă uit la voi... Nu-mi pot ierta că am ajuns aici. *(Lui Spiru.)* Tu-mi dai bani... *(Către Yvonne.)* Tu ce-mi dai ? Sau, ce mi-ai dat ?... Eu m-am vîndut de mult. Și tot ce mi-a rămas e teama și rușinea. *(Se îndreaptă spre ieșire.)*

YVONNE : N-ai să pleci !

BIRSAN : Dacă am vîndut pe cineva, pe mine m-am vîndut. Pentru nimic.
SPIRU : Mă, cu nu mă uit la bani. Spune cît vrei, și s-a făcut.

BÎRSAN (se oprește, disprețuitor): Ai să mă oprești tu!

SPIRU (cu ton de împăciuire): Lasă-l, domniță. Când vrei s-o întinzi, mă?

YVONNE (a luat o hotărîre; joacă; se apropie de Bîrsan): Înțelege-mă, dragul meu. Sînt numai nervi. (Lîngă Bîrsan; felină, cu gest de mîngîiere.)

La mine nu te gîndești?

BÎRSAN: E inutil, Yvonne.

YVONNE (descarcă arma ascunsă în jachetă — detunătură cit se poate de surdă. Bîrsan se prăbușește): N-ai să pleci, canalie!

SPIRU (surprins): Multe am mai văzut...

YVONNE (demențial, cu arma în mînă): Canalia... Fugi, canalie!... Vorbește, dacă poți!...

SPIRU (prudent, în-cercă să se apropie de Yvonne): Domniță, ascultă, domniță...

YVONNE: Lasă-mă... Nu mă atinge...

CHIRILĂ (intră alarmat): Ce-a fost asta? (Dînd cu ochii de Bîrsan și Yvonne.) Doamne ferește!

SPIRU (răstît): Ce cauți aici? Ziceai că vii mîine!

CHIRILĂ: Am sfîrșit mai repede. Ce-i aici? Omor... Aici, la mine! Multe ați mai făcut, dar asta... Eu...

(Altă detunătură surdă: Chirilă se prăbușește în vaiete stinse.)

SPIRU: Ce-ai făcut, domniță?

(O clipă.)

YVONNE (se scutură. Autoritară): Ce trebuia. Ar fi vorbit...

SPIRU: Crezi că eu îi lăsăm? Dar nu așa. Mare tărășenie... Nu știu cum mai ieșim și din asta!

YVONNE (revenită la calm, re-e, sadică): Nici o grijă! Se aranjează perfect.

SPIRU (în panică): Zău, nu știu... Tii! (Pune mîna pe sticla de neofalină.) Dăm foc! Ducă-se dracului de casă. Să iasă bine, că-mi fac eu alta mai ceva. Trebuie să aibă aștia și niște gaz pe-aici.

YVONNE (luîndu-i sticla): Nu. Nu poți ști cum iese cu focul.

SPIRU: Un oușor să fi avut.

YVONNE: Nu-i nevoie de nici un foc. Ce-i făcut e bine făcut. Știu eu mai bine decît dumneata. Și nu-ți pierde firea. Du-te și te uită la el. (Spiru se apleacă asupra lui Bîrsan.) „Am tras cu țeava lipită și cum trebuie... Sinucidere...”

SPIRU (ușurat, admirativ): De unde, naiba, știi figura asta, domnițo?

YVONNE: Din familie... A fost o istorie... O știu de mult. (Intinzîndu-i pistolul.) Pune-i pistolul în mînă.

SPIRU: Nu degeaba pune șeful atîta bază pe dumneața.

YVONNE: A tras în Chirilă, pe urmă ș-a sinucis. Ai înțeles?

SPIRU: Ești grozavă, domnițo! (Punînd pistolul în mîna lui Bîrsan.) S-a făcut... Tii, era s-o-ncurcăm! Ampretele! Ampretele și arsura. (Scoate o batistă și șterge pistolul.)

YVONNE: Uitasem de amprente. Arsura ce-i?

SPIRU (ontinuînd să ștergă pistolul): Cînd tragi cu un pistol, îți rămîn urme de pulbere pe mînă.

YVONNE: Asta n-o știam.

(Își privește mîinile, scoate o batistă și un flacon din geantă și-și șterge mîinile.)

SPIRU (ridică o mînă a lui Bîrsan, punîndu-i pistolul în mînă; o detunătură surdă): S-a făcut și arsura.

YVONNE: Cit e ceasul?

SPIRU (se uită la ceas): Fix, nouă fără douăzeci.

YVONNE: Plecăm.

SPIRU: Stai! (Cu degetul la cap.) Mi-a venit una. Zăvorîm peste tot. Eu am să închid și ies pe fereastră. Aștia rămîn ca și cum s-ar fi închis să discute ceva... Noi o luăm prin dos și ieșim în șosea... Ca și cum am veni de la tramvai.

YVONNE: Ar fi ceva.

SPIRU: Stai să vezi. La debit ține deschis pînă la zece. Intrăm, luăm ceva și întrebăm cit e ceasul. Vorbim ca și cum am fi venit atunci cu tramvaiul. Dacă veneam fi înainte de nouă și ceva.

YVONNE: Nu-i rău.

SPIRU: O mai încurcăm pe-acolo și căutăm să venim în urma Floricăi. Pe la nouă jumătate dînsa se întoarce precis. De la debit o vedem cînd trece. Alibi, clasa una!

YVONNE: E chiar bun. Bun de tot, nene Stamate.

SPIRU: Ce mai, polițist vechi, domnițo. În zăpăceală pun eu și zăvorul geamului. E bine să stăm și cînd vin autoritățile.

YVONNE: Asta-i mai neplăcut.

SPIRU: E nevoie. Pe urmă, ne cărăbănim. Dar la început e bine să fim. Le închidem gura. Am fost noi cei care am descoperit tărășenia.

YVONNE : Mai vorbim pe drum. (*Ieșind.*) Închide peste tot. Te aștept.
 SPIRU : Momental, am și venit. (*Grăbit, zăvorăște, încuie toate ușile și ferestrele. Șterge unele locuri pe care le atinge, escaladează o fereastră, se oprește o clipă; aruncă o privire circulară în încăpere.*) Clasa întâi. Ca la carte. Crimă, urmată de sinucidere. (*Sare și, dinafară, apropie cercevele ferestrei.*)

Intuneric

ȘTEFAN (*în mijlocul scenei*): Știți tot ce s-a petrecut în această casă... Vinovații, însă, nu erau singuri. Aveau complici și instigatori. Încet, încet i-am aflat pe toți... Alți neoaameni, alte întâmplări, alte anchete... Atunci când am sfârșit ancheta era tirziu, dar Rada mă aștepta. Rada... Prietenul, iubita și soția mea...

RADA (*urmărită de lumină, vine în fața scenei; ține în mână o floare; se așază; în acest timp Ștefan dispare în întuneric*): Au trecut mulți ani de atunci. Și azi, dese ori, îl aștept pe Ștefan. Mi-e drag să-l întîmpin și să mergem împreună acasă.
 ȘTEFAN (*apare în scenă, se apropie de Rada*): Am întârziat... Ca de obicei... Iartă-mă. (*Se așază lângă Rada, în fața scenei.*)

RADA : Îmi place să te aștept.

ȘTEFAN : Ce spune floarea ?

RADA : Mă iubește.

ȘTEFAN : Sint înțelese cu florile...

RADA : Îmi ești atât de drag...

ȘTEFAN : Sint omul și prietenul tău...

Pentru totdeauna.

RADA (*cu elan*): Ești cald și bun. Așa ai fost mereu. Ești drept și...

ȘTEFAN (*oprind-o*): Dragă Rada... Nu sint un erou... Omul este ceea ce vrea și vrea ceea ce știe și crede.

RADA (*completindu-l*): În lumina dragostei, în bucuria vieții.

ȘTEFAN : În viață și lumină... Ți-aduci aminte ?

RADA (*aprobînd*): E mult de-atunci... În acea zi de iunie...

(*În spatele celor doi, care rămîn pierduți în amintire, apar Axinte, Maria și Banu.*)

AXINTE : Dragii mei, voi, noi toți simțem oamenii care aprind lumina și risipesc întunericul.

BANU : Lumină pretutindeni, cît mai multă lumină.

AXINTE : Asta-i misiunea noastră. Și ca s-o înfăptuim, trebuie să luptăm. Cu mințea limpede, cu inima caldă, cu brațul puternic.

MARIA : 11 iunie 1948... Zi de lumină... Ațtea dezlegări... Pentru noi, pentru toți oamenii, o zi de bucurie și încredere în viitor.

AXINTE : Așa va fi ! Oamenii nu se înșeală !

BANU : Tot ce s-a petrecut... Chiar cele întimplat nouă... Din noaptea aceea din 1943, cînd ne-am cunoscut în arestul Siguranței, ar trebui povestite, scrise...

MARIA : Ar trebui să rămînă.

AXINTE : Da. Întîmplările acestor ani vor fi întotdeauna un îndemn la veghe și la neuitare.

MARIA : Timpul e al nostru.

AXINTE : Visele noastre se împlinesc.

(*Axinte, Maria și Banu dispar în întuneric. Ștefan și Rada rămîn în fața scenei.*)

ȘTEFAN : Așa a fost. Visele noastre s-au împlinit.

RADA : Îmi pare că toate s-au întîmplat de mult. Tare de mult...

ȘTEFAN : Și totuși nu-i decît istoria zilelor noastre.

RADA : Atît de plini sint anii care au trecut... Atît de nou este totul în jurul nostru...

ȘTEFAN : Lumina schimbă totul.

RADA : Doar noi rămînem aceiași îndrăgostiți... Bătrîni îndrăgostiți... Hai acasă, iubitul meu romantic. E tirziu...

ȘTEFAN (*plecînd cu Rada; către public*): Bună seara.

C O R T I N A